

Foto: Fotofoto

Arbejdstilsyn: Stop rovdrift

Begræns pres og arbejdstid, siger opsigtsvækkende afgørelse om arbejdsvilkårene på RUC-institut

RUC har fået et pålæg om at arbejdsmængde og arbejdstid skal begrænses på instituttet for Kommunikation (CBIT). Arbejdstilsynet siger i sin afgørelse, at der er "risiko for, at de konstaterede problemer med stor arbejdsmængde og tidspres kan have indvirkning på medarbejdernes fysiske og psykiske sundhed både på kort og langt sigt". RUC har derfor fået pålæg om at udarbejde en handlingsplan, med henblik på at træffe foranstaltninger til at begrænse arbejdsmængde og tidspres på instituttet.

Arbejdstilsynets begrundelse lyder, at undervisning og forskning i afdelingen ikke er planlagt, tilrettelagt og udført, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Begrundelse: Ikke sammenhæng mellem arbejdspresses og ressourcer

Den konkrete vurdering bygges på

- at ledelse og medarbejdere er enige om, at arbejdspresset er meget stort i forhold til at medarbejderne skal leve op til de kvantitative og kvalitative krav
- at arbejdspresset har været der i flere år, dvs. 2007-09
- at institutlederen siger, at hun nok forsøger at støtte medarbejderne, fx i prioritering af opgaver og i fastlæggelse af "et nødvendigt og tilstrækkeligt niveau for kvaliteten i undervisningen", men at det er institutlederens vurdering, at medarbejderne har behov for langt mere støtte
- at der er eksempler på, at medarbejdere har lagt sig langtidsyge på grund af arbejdsbetinget stress.

Instituttets forhistorie er bl.a. flere stress-relaterede langtidssygemeldinger blandt vip-personalet over en årrække – og aktuelt er tillidsrepræsentanten faktisk sygemeldt.

Institutlederen havde oplyst, at formelt skal de fastansatte vip'ere fordele arbejdstiden mellem 40 pct. forskning og 60 pct. undervisning. AC'ernes sikkerhedsrepræsentant tilføjede hertil, at det reelt er et generelt dilemma for vip'erne at vurdere, hvor meget tid det er nødvendigt at bruge til opgaverne i relation til et ikke-nærmere specificeret krav om kvalitet og undervisning og forskning.

Universitetsarbejdets dilemma

Tilsynets afgørelse er opsigtsvækkende, fordi det er første gang, at et universitet ("institut) pålægges at finde måder at begrænse arbejdsmængde og –tid.

Afgørelsen går hermed ind i kernen af det dilemma, som universitetslærere står i: Man er pligtopfyldende og udfører de flersidige opgaver efter bedste evne, men da man i høj grad selv skal disponere sin opgavevaretagelse, er arbejdsugen ofte meget længere end den danske normalarbejdsuge (fx 37 timer). Den gennemsnitlige arbejdsuge er ca. 47 timer (jf. fx FORSKERforums medarbejderundersøgelse).

Afgørelsen berører mange af de generelle dilemmaer i universitetsarbejdet: Hvad er arbejde og hvad er fritid? Hvad er succeskriterier? Hvornår er arbejdet udført godt nok?

j

Se artikel s.3: RUC-institut får pålæg

DMU: Sektorforskning i gråzone 7-9
Miljøministeriet tog DMUs skovforskere til indtægt for manipuleret EU-indberetning af skov-data. Men hvorfor protesterede DMUs ledelse ikke?

Plagiering 6
Hver tredje danske universitetslærer oplever plagiering fra de studerende som et stort problem. KU-studieleder har taget studerende på fersk gerning og har gode råd til, hvordan det afsløres

Galathea 12
Politisk mediestunt eller forskningssucces? Det får vi måske aldrig at vide

TEMA: Mobning

Aalborg: Kafkask sag 13
Faglig strid førte til mobning og klage over ledes magtmissbrug, men Aalborgs ledelse gør som om, der slet ikke er nogen sag. Og Videnskabsministeriet vil ikke behandle klage over AAUs ledelse

Aarhus: Hver femte ramt 14-15
APV: Tolv ud af de tres medarbejdere på jura har følt sig mobbet: "Udsat for bevidst og systematisk personforfølgelse

Dansk lov skræmmebillede 17
'Vi på Oxford og Cambridge vil med al magt prøve at undgå danske tilstande', siger kendt engelsk professor som kommentar til den danske Uni-Evaluering

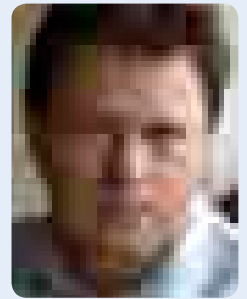
Klimaforskning varmer op 24
Kan enige klimaforskere holde politikerne fast og på hvad? – lyder spørgsmålet en måned før den store klimakonference i København

Debat: Lomborg er ikke skeptiker 28
'Desværre savner jeg helt FORSKERforums normale kritiske journalistik i klima-artikler ... LÆSERBREV

Aarhus: Anders Fogh æres-alumne 29
Begrundelse: Hans fortjenstfulde gerninger for universiteterne ...

Forskernes hykleri 30
De himler op om, at den akademiske frihed undergraves, men finder selv på nye metoder til intellektuelt tyranni. ESSAY

“ De kritikere af universitetsloven, som sætter dagsordenen, er jo et antal forskere. Men der er mange andre, som er jublende lykkelige – især de forskere, som bliver prioriteret i disse år, hvor forskningen tilføres masser af millioner og milliarder. Så er der selvfølgelig nogle, som ikke bliver prioriteret. Og de finder på en masse bortforklaringer, og det er kritikken et bevis på ...
Helge Sander

Dit valg: Mere stress eller styr på arbejdstiden?

Nu er det så igen blevet godtgjort, at arbejdspresset på universiteterne er ved at gå helt over gevind. Som beskrevet på **forsiden og side 3-5** har Arbejdstilsynet lavet en afgørelse om det psykiske arbejdsmiljø på Institut for Kommunikation på Roskilde Universitetscenter. Afgørelsen indebærer, at RUC skal træffe foranstaltninger til at begrænse stor arbejdsmængde og tidspres.

Men det er ikke det eneste institut, fakultet eller universitet vi hører dette fra. Andre steder er arbejdspladsvurderinger ved at blive foretaget eller ved at blive omsat i forslag til ændringer af arbejdsituationen. Desværre er der også steder, hvor de TR/ansatte ikke ønsker at drøfte dette i forhold til offentligheden og lader et instituts velpolerede renommé være mere afgørende end at sikre ordentlige arbejdsvilkår for de ansatte.

I dette blad er det tidligere blevet dokumenteret (nr. 225) via FORSKERforums medarbejderundersøgelse, at den gennemsnitlige arbejdstid for en fastansat universitetslærer er ca. 47 timer om ugen. APV-undersøgelser på de enkelte universiteter viste en påfaldende overensstemmelse omkring de 46-48 timer, så finansministerielle påstande om, at de høje arbejdstider er udokumenterede, kan hermed afvises.

FORSKERforums undersøgelse spurgte også til konsekvenserne af de høje arbejdstider: Hele 54% er enige eller meget enige i, at de er stressede i hverdagen. Og 28% af alle er det endog i en grad, så de mener, at det går ud over deres helbred.

De tre tredjedele af tiden går med henholdsvis undervisning, forskning og administration/formidling/ansøgninger. Forskningen er underprivilegeret i den forstand, at den for det meste udøves som en residual størrelse. Dette betyder, at skemalagt arbejde og

deadlines dominerer det almindelige arbejdsliv. Forskningen ligger i yderpositioner så som aftener, week-end'er, ferier eller hvor det nu er muligt at få lidt sammenhængende tid.

“For den enkelte forsker er der altså ikke tale om noget individuelt valg, derimod om et systempres og en systemfejl

Alt tyder på, at presset stiger inden for alle typer af jobindhold – det grænseløse arbejde griber så at sige om sig. Og det i den værste udgave af AC-overenskomstens *“ingen højeste tjenestetid”!* Reglerne for universitetsansatte adskiller sig fra reglerne for fuldmægtige m.fl. hvad angår honoreringen af merarbejde. Honorering gælder kun i tilfælde af, at merarbejdet er pålagt og såvel merarbejdets omfang som det normale arbejdes omfang er kontrollabelt. Det har vist sig at være en vanskelig sag. Nogle steder er der lokalt et sæt aftalte normer, som kan holde lidt styr på arbejdsmængderne, men andre steder er det tilfældigheder, der styrer arbejdsfordelingen. Ikke mindst sidstnævnte giver grobund for urimeligt arbejdspress og stress.

Ved den seneste overenskomstrunde blev det aftalt, at der kan indgås aftaler om plustid. Det har universitetsledelserne læst som *“skal i hvert fald ikke”* og bidrager hermed ikke til at få styr på noget af overarbejdstiden og 1:1 betaling af ydelser, der i forvejen leveres.

Nu har Arbejdstilsynet så at sige dokumenteret *“lig-på-bordet”*. Og at der skal gøres noget for at begrænse den store arbejdsmængde og tidspres. Som udgangspunkt bliver det interessant, hvad det resulterer i på det konkrete institut og på RUC i det hele taget.

For os som er i sektoren kommer arbejdspress, ustyrlig arbejdstid og uklare succeskriterier ikke som nogen overraskelse. Som et strukturelt vilkår i forskertilværelsen indgår, at vi konkurrerer. Men det er helt urimeligt, når systemet – ministeriet og universitets ledelser – påstår, at problemet er delvis selvforskyldt, for vi konkurrerer og rivaliserer indbyrdes og påtager os *“frivilligt”* de lange arbejdstider. Hertil er der kun at sige, at det er misbrug af vores engagement, for dels er konkurrencepresset indbygget i forskertilværelsen og dels skærpes dette løbende gennem nye og voksende krav til os (fra politisk og ministeriel side og fra universitetsledelsen). For den enkelte forsker er der altså ikke tale om noget individuelt valg, derimod om et systempres og en systemfejl.

Derfor bør arbejdstid også blive et generelt tema ved de kommende overenskomstforhandlinger. Kravene skal udtages i foråret 2010 og et af de relevante dilemmaer er mere stress eller højere timeløn?

Alle kendte virkemidler til at få mere styr på tiden og til at få betaling for overarbejdet skal endevendes fra nu af og til foråret, hvor kravene skal formuleres. Der må sættes grænser for *“det grænseløse arbejde”*, og den skal ligge før de nu kendte lange arbejdsuger. En bedre tilrettelæggelse af arbejdet og begrænsning af overarbejds-mæssige vildskud vil sænke stressniveauet og hæve timelønnen.

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kilde-angivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I, Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF (*ansvarshav. for dette nummer*), Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, Lektor Lars Kamp Nielsen, Pharma Danmark, Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard, Dyrslægeforeningen, xxx, JA, Journalist Mette Engell Friis (mef@dm.dk), Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (Joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.500 ekpl. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. PharmaDanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. JA – Jordbrugsakademikerne, Emdrupvej 28A, 2100 København Ø, Tlf. 38 71 08 88. Dyrslægeforeningen, Emdrupvej 28A, 2100 København Ø, Tlf. 38 71 08 88. **Grafisk Produktion:** www.preducation.dk **Tryk:** VTT-Grafiska AB. **Næste deadline:** 23. november 2009.

Arbejdstilsynet trykker på alarmknappen

RUC-pålæg var en svær sag at bedømme, for universiteterne er ekstra komplicerede arbejdspladser med flere hovedopgaver og uklare succeskriterier, fortæller den tilsynsførende bag afgørelsen

I en opsigtsvækkende afgørelse har Arbejdstilsynet i Roskilde pålagt ledelsen på RUC at lave en handlingsplan, så arbejds-mængde og arbejdstid begrænses på instituttet for Kommunikation (CBIT). Arbejdstilsynet konstaterer, at der er "risiko for, at de konstaterede problemer med stor arbejdsmængde og tidspres kan have indvirkning på medarbejder-nes fysiske og psykiske sundhed både på kort og langt sigt".

Tilsynets afgørelse kommer efter besøg på instituttet og interviews med både ledere og ansatte. Instituttets forhistorie er bl.a. flere stress-relaterede langtidssygemeldinger blandt vip-personet over en årrække – og aktuelt er tillidsrepræsentanten faktisk sygemeldt.

Kommunikationsuddannelsen fik for ca. 10 år siden tilført en journalistuddannelse, som er meget populær blandt de studerende, hvorved belastningen på lærerne blev stor. Men instituttet blev ikke kompenseret for det ekstra optag, og det betød, at i forhold til RUCs generelle norm for studerende pr. lærer, så opstod der en permanent underbemanding på 4-5 stillinger, noterer Arbejdstilsynet.

I Arbejdstilsynets begrundelse indgår også som et element, at det er et generelt dilemma for lærerne at vurdere, hvor meget tid det er nødvendigt at bruge til opgaverne i relation til et ikke-nærmere specificeret krav om kvalitet i undervisning og forskning. Og institutlederen vurderer selv, at der er behov for langt mere "ledelsesmæssig støtte" til prioritering m.m., end hun har haft mulighed for at give.

Afgørelse er pålæg: Funktionspåbud

Og afgørelser med pålæg om at tage initiativer til begrænsning af arbejdsmængde og tidspres er også relativt sjældne i Arbejdstilsynet. Hvis tilsynet laver ca. 1000 afgørelser årligt om psykisk arbejdsmiljø, så står vold og trusler om vold (røveririsiko) m.m. for hovedparten, mens afgørelser om arbejdsmængde og tidspres kommer ind på andenpladsen med hver tredje afgørelse (2009). Og stress er en faktor i mange afgørelser, fordi problemer i arbejdsmiljøet resulterer i stress.

Psykisk arbejdsmiljø har den sjove juridiske forskel, at påbud ikke dikterer et metodepåbud, men et funktionspåbud, hvor institutionen pålægges selv at finde løsninger. Afgørelser har samme juridisk status som et påbud, for hvis man ikke efterkommer henstillingen, så er der en procedure med en tids- og handlingsplan, som skal godkendes af tilsynet. Hvis tilsynet

ikke godkender, så får man et påbud om, at der skal bruges en autoriseret rådgiver til at løse problemet.

Pålæg: Ret problemet inden for et halvt til trekvart år

Fra Arbejdstilsynet-Roskilde fortæller **tilsynsførende Kaj Nielsen**, at RUC blev udtaget til særlig undersøgelse efter avisomtale af en (negativ) trivselsundersøgelse. Og efter nærmere soneringer blev institutterne for Kommunikation (CBIT) og Globalisering (ISG) udvalgt til næranalyse, fordi de så ud til at have "de fleste parametre til den negative side".

I jævne ord er der tale om overtrædelse af arbejdsmiljøloven, hvis stedet har struktureret arbejdet, så der er risiko for, at medarbejderne bliver syge

Tilsynsførende Kaj Nielsen

Kriterierne for vurdering af arbejdsmiljøet sker ikke på faste parametre, men fastlægges på konkrete vurderinger efter fokusgruppe-interviews og samtaler med sikkerhedsrepræsentanter og ledelse. Og fokus var så på, om der er sammenhæng mellem arbejdsmængde, tidspres og ressourcer på en arbejdsplads.

"Spørgsmålet er groft sagt, om medarbejderne inden for de givne rammer kan leve op til de krav som arbejdsgiveren stiller. I jævne ord er der tale om overtrædelse af arbejdsmiljøloven, hvis stedet har struktureret arbejdet, så der er risiko for, at medarbejderne bliver syge. Hvis det er tilfældet, så skal Arbejdstilsynet tænde alarmknapperne. Og selv om det er en vanskelig afvejning, så var der på RUC-instituttet så klare indikationer på problemer, at der blev givet pålæg om, at ledelsen skal komme med en handlingsplan, som skal have virkning inden for relativt kort tid, dvs. et halvt til trekvart år", forklarer tilsynsførende Kaj Nielsen, som har påtegnet pålægget.

Det særlige: Flersidede opgaver og uklare succeskriterier

Og universiteter er nok lidt særlige arbejdspladser:

"Umiddelbart hedder det jo, at moderne arbejdspladser er kendetegnet ved, at medarbejdere selv planlægger og disponerer. Det betyder, at mange er stillet overfor problemet med 'det grænseløse arbejde', hvor det er svært at adskille arbejde og fritid. Medarbejderne har svært ved at prioritere, og hvornår er noget arbejde udført 'godt nok'? Og her kan problemet ofte være, at man mangler støtte, dvs. om der er nogle steder, man kan gå hen med problemer", siger den tilsynsførende.

"Men med universiteterne er det ekstra kompliceret, dels fordi succeskriterier er relativt uklare, når det kan diskuteres, hvordan man måler 'kvalitet' i undervisning og i forskning. Og dels fordi en universitetslærer ikke bare har en hovedopgave, men flere (undervisning, forskning, formidling og administration). Det gør universiteter til mere komplekse arbejdspladser end andre arbejdspladser. De kognitive krav er høje, dvs. kravene til tankevirkosomhed og udviking er nødvendigvis høje på et universitet. Men alt dette gør, at det har været en kompliceret sag for tilsynet. Og vi har endda kun vurderet de konkrete arbejdsvilkår uden at gå dybere ind i indholdet eller dilemmaer i arbejdet, fx hvilke succeskriterier og synlige kvalitetskriterier der er for universitetsarbejdet".

Se næste side.

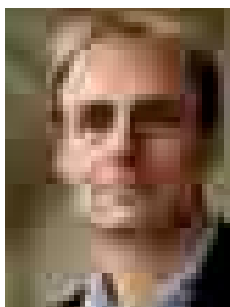

Direktørens løsning: Bedre ledelse

Arbejdsbelastningen har været for høj i den konkrete sag, så nu tilføres der ekstra ressourcer her. Men problemet er ikke generelt for RUCs institutter

»Ledelsen tager arbejdsmiljøet meget alvorligt for RUC skal være en god arbejdsplads. Vi arbejder netop nu med den handlingsplan, som Arbejdstilsynet har bedt om. Og så har vi allerede tilført nye ressourcer til området. Vi har kortslettet den traditionelle bevillingsprocedure ved forlods at tilføre fire ekstra årsværk i 2010 til instituttet (CBIT) - og i øvrigt også 2 til Globaliseringsinstituttet (ISG)«, fortæller RUC-direktør Peter Lauritzen.

»Den konkrete sag og afgørelsen fra tilsynet peger på, at der var/er et meget presset undervisningsmiljø. Trivselsundersøgelsen fra 2007 viste jo desværre, at på nogle fag med store undervisningsbyrder er stressniveauet højt«.

RUC-direktør Peter Lauritzen

Bedre ledelse og forskernes medansvar

I direktørens øjne er en central nøgle til løsning af problemet bedre ledelse:

»Trivselsundersøgelsen pegede på og det gør tilsynet også, at den ledelsesmæssige sparring kan blive bedre: Det skal være klarere, hvad der skal laves og medarbejderne skal have hjælp til at prioritere opgaverne osv. Medarbejderne skal føle, at der er en leder og ledelsesmæssig opbakning og et sted at gå hen, hvis der er problemer«, forklarer han. »Lederne skal altså blive ((endnu)) bedre, og det er ikke en kritik af lederne, men at vilkårene for ledelse skal blive bedre. Der skal mere fokus på den ledelsesmæssige udfordring, så institutlederne faktisk bliver rigtige personaleledere, samtidig med at vilkårene for ledelse også skal forbedres«.

Men forskerne bidrager også selv til det dårlige psykiske arbejdsmiljø:

»I forskersamfundet er der jo en voldsom intern konkurrence mellem kolleger - og det gælder jo ikke bare på RUC - hvor forskerne

føler sig presset. Der er jo forskellige formelle og uformelle præstationsmålinger, dels mellem personer og dels mellem institutioner. Det kan forstærke den personlige psykiske belastning, hvis præstationskravene i forvejen er uklare«.

Et generelt problem på RUCs institutter?

RUCs trivselsundersøgelse fra 2007 fortalte om trivselsproblemer og stor utilfredshed blandt personalet. Der viste sig nok størst utilfredshed på institutterne CBIT og ISG (hvorfor tilsynet udtrak dem til særlig analyse). Men de to institutter adskilte sig kun marginalt fra miljøet på andre institutter. *Så hvis Arbejdstilsynet altså testede andre institutter, ville de måske komme frem til, at problemet med stor arbejdsbyrde og -tid var et generelt problem?*

»Det har jeg ikke grundlag for at tro. Hvad angår trivsel og psykisk arbejdsmiljø kan der være en række faktorer i spil, og problemets karakter kan variere fra institut til institut. De konkrete problemer som tilsynet peger på, gælder kun for dette institut og de ekstraordinære problemer her«, svarer direktøren.

Kunne man ikke forestille sig en systemfejl på RUC eller i universitetsjobbet, så uklare succeskrav og manglen på øvre arbejdstid i sig selv skaber psykisk stress - og at det forstærkes af manglende ressourcer, som når der er et underskud på 4-5 lærere?

»Vi anerkender, at der i den konkrete sag på Kommunikation har været problemer og for få ressourcer. Jeg vil ikke udelukke, at det kan være tilfældet andre steder, men jeg tror ikke, at problemer andre steder har samme karakter, med samme store arbejdsmængde og tidspres«, siger han. »Men jeg synes, det vil være meget uheldigt, hvis problemer med det psykiske arbejdsmiljø primært gøres til et spørgsmål om kroner og øre« siger direktøren og slutter:

»Vi må analysere eventuelle problemer med det psykiske arbejdsmiljø og så søge at løse problemer inden for de eksisterende rammer. Og hvis der så i enkelte tilfælde er særlige ressourceproblemer må vi så søge at løse dem«.

JØ

Arbejdstilsynets afgørelse handler godt t

»Tilsynets pålæg er en fantastisk og grusom historie. Det er lig-på-bordet -historie om universitetslæreres arbejdsforhold og arbejdstider, og måske er den udtaget, fordi betingelserne på RUC-instituttet var/er ekstrem, men den fortæller i mine øjne også noget om de generelle vilkår: At arbejdstiden og vilkårene bliver helt grænseløs, når der ikke er klare succeskriterier eller en øvre arbejdstid - koblet med at der skal være mere undervisning og 'mere kvalitet' uden at man får de ressourcer, der er nødvendige. Det betyder, at ansatte bliver presset ud over alle grænser, og i værste fald går ned med stress eller udbrændthed«, siger **DM-formand Ingrid Stage**, som er formand for ACs forhandlingsudvalg på universitetsområdet og således også skal forhandle OK med arbejdsgiverne i efteråret 2010.

Ingrid Stage: Langt ud over 37 timer

På universitetsområdet er der ingen mekanismer, som kan begrænse arbejdstiden:

»Flere undersøgelser - herunder FORSKERforums og universitetets APV'er - har med påfaldende overensstemmelse slået fast, at den gennemsnitlige arbejdstid for en universitetslærer er 46-48 timer, hvilket er langt over samfundets norm på 37 timer. Og omkostningerne viser sig jo helt tydeligt i tilsynets pålæg til RUC«.

»Finansministeriets og Videnskabsministeriets embedsmænd burde nærlæse tilsynets pålæg, fordi det også fortæller noget generelt om arbejdsvilkårene i sektoren. For mig er det et klart bevis på, hvor nødvendigt det er at gøre op med den undtagelsesbestemmelse i universitetsoverenskomsten, der forhindrer opgørelse af og honorering af marerarbejde, hvorved der ikke kan sættes grænser for, hvad de ansatte skal lave inden for en rimelig arbejdstid«.

Hvorfor brokker topledelsen sig ikke?

»Alle universitetsledere på mellemniveauerne står i et dilemma mellem, hvad de gerne ville, og hvad de har ressourcerne til. Mange af dem er meget utilfredse med betingelserne, og de føler at de er sat til at administrere et system, som kun fungerer, fordi der drives rovdrift på et overbelastet personale«, siger hun.

»Hvorfor siger topledelsen - universitetsbestyrelser og rektorer - ikke fra? I Universitetslovens topstyrede system er det dem, som repræsenterer universiteterne, som forhandler med ministerierne og som politikerne lytter til. De burde varetage deres universitetsinteresser og brokke sig højlydt over de umulige vilkår. Hvis de vil agere som selvstændige

ingen: Begræns 'det grænseløse arbejde'

nok om et hårdt ramt institut, men sagen afslører også store generelle problemer for en sektor, hvor arbejdstiden er grænseløs

bestyrelser - og ikke bare være adm. direktører i Videnskabsministeriets universitets- A/S – så må ledelserne træde i karakter og sige fra over for de stadige krav fra politikere og andet godtfolk om mere kvalitet, mere undervisning - uden at de vil betale for det. Universitetsledelserne må støtte fagforeningernes krav om, at de ansatte får anstændige arbejdsforhold, for ellers bliver det en sektor i permanent stress og udbrændthed.

Bortforklaringer: 'Bedre ledelse' og forskernes indbyrdes konkurrence

Ingrid Stage har lille forståelse for de løsningsforslag, som Videnskabsministeriet, politikere og RUCs universitetsdirektør slår på:

"Mantraet lyder, at vi bare skal have indført nye kompetencer 'bedre ledelse' eller 'god ledelse'. Problemer skal løses ved, at de nye ledere skal have bedre ledelseskompetencer. Der kan være en vis sandhed heri, men i praksis fungerer det som en afledningsmanøvre, for 'god ledelse' hjælper altså ikke, når hovedproblemet er systemfejl: At der grundlæggende er for få ressourcer og at institutionerne – og dermed de ansatte - overdænges med nye krav og byrder. Det er blevet helt gratis at kræve mere og mere fra politisk og ministeriel side", siger hun.

Hvorfor siger topledelsen - universitetsbestyrelser og rektorer - ikke fra? I Universitetslovens topstyrede system er det dem, som repræsenterer universiteterne, som forhandler med ministerierne og som politikerne lytter til.

Ingrid Stage

'Forskernes egen skyld'

"Forskerne er selv medskyldig i, når de ikke siger fra overfor urimelige arbejdsvilkår og -tider, men det er svært, for de elsker jo deres arbejde. Men det er direkte forargeligt, når ledelser siger, at et dårligt psykisk arbejdsmiljø er selvforskyldt, fordi de konkurrerer og rivaliserer om penge og status. De er en bortforklaring. Dels er det noget, som er indbygget i forskerverdenen, som er til at håndtere produktivt, hvis der er tilstrækkeligt med ressourcer. Og dels har Regeringen jo i voksende grad indrettet systemerne, så der skal konkurreres i en grad, så det truer de ansatte på brødet, hvis de fx ikke får del i eksterne bevillinger. Som bekendt er det mindre end hver femte ansøger hos forskningsrådene, der får penge.

Finansministeriets kynisme

"Fra fagforeningernes side har vi i årevis fremsat krav om, at der skulle indføres nogle redskaber til at begrænse arbejdstiden. Men arbejdsgiverne har modsat sig dette, fordi de påstår, at arbejdstiden er umulig at opgøre, fordi universitetslærere i høj grad selv disponerer deres arbejde. Men det passer ikke, for hvis arbejdsgiverne ville, så er det muligt. Der findes jo allerede steder, hvor man godt nok ikke har indført stempelure, men hvor man har indført et normsystem, hvor der stilles krav om og sættes et maksimum for mængden af undervisning", mener universitetsforhandleren.

"Den kyniske sandhed er derimod nok, at Finansministeriet ikke vil være med, fordi den nuværende tilstand betyder, at universitetslærerne tvinges til - og frivilligt medvirker til - at arbejde gratis"

Ved den seneste OK2008 blev der indgået en aftale om plus-tid, dvs. at der lokalt kunne indgås aftaler om, at arbejdstider ud over 42 timer skulle kunne honoreres:

"Men det er meget betegnende, at der ikke er indgået en eneste aftale på universitetsområdet, og det fortæller jo om ledelsers uvilje mod at betale for noget, som de i dag får gratis", fortæller hun, og spør, at krav om begrænsning af arbejdstiden vil blive et centralt krav ved næste års OK-forhandlinger:

Overenskomst-forslag: Lokale normdannelse

"Løsningen er nok ikke, at der opstilles centrale retningslinier for, hvordan der sættes grænser for arbejdstiden, dertil er vilkårene for forskellige på de enkelte universiteter. Løsningen er heller ikke stempelure med 8-16 arbejdstider, dertil er arbejdsopgaverne for uens. Men det kunne være et krav, at alle ledelser skal indgå en

lokal arbejdstidsaftale af bindende karakter. I aftalerne skal indgå om en lokal normdannelse, der passer til de lokale forhold, men de skal for eksempel sætte maksimum for hvor meget hver enkelt skal levere af undervisning inkl. forberedelse, så der rent faktisk bliver tid til at opfylde en anden forpligtelse (forskning). Med en lokal normdannelse, bliver der sat grænser for det grænseløse arbejde", foreslår hun.

"Og disse lokale aftaler skal ikke godkendes og dermed kunne afvises af Finansministeriet ..."

Plagiering: Læreren som detektiv

Første gang kunne det ikke bevises, anden gang klappede fælden, og tredje gang faldt hammeren tungt og hårdt på s

På sit første år som studieleder havde Dandanell lige så mange plagiat-sager, som hele det Naturvidenskabelige Fakultet har haft på fem år, så han har opnået et renommé som fakultetets plagiat-jæger. Selv tror han ikke på, at biokemi har flere snydere end andre.

”Måske var det fordi, jeg blev opmærksom på problemet. Min erfaring er, at mange universitetslærere slet ikke overvejer, at det kan forekomme«, siger Gert Dandanell om hans store andel af plagiat-sager.

Undersøgelser: Plagiering større og større problem

Noget tyder på, at plagiat-problemet blandt studerende i hvert fald ikke er på vej til at blive mindre. I en undersøgelse i det engelske Times Higher Education erklærer næsten halvdelen af ‘meget enige’ og yderligere en tredjedel ‘enige’ i tesen om, at plagierende studerende vil blive et større problem i fremtiden (THE, oktober 08).

Emnet var også på dagsordenen i FORSKERforums medlemsundersøgelse. Ifølge den anser en tredjedel af danske universitetslærere plagiat blandt studerende som ‘et stort problem’ for kvalitet og faglighed, og at det problem er voksende.

Det var nærmest en tilfældighed, der gjorde Dandanell opmærksom på, at der overhovedet findes studerende, der er villige til at tage

ulovlige genveje til et eksamensresultat. Da han sad og rettede opgaver, var der to, der lignede hinanden i mistænkelig grad. Ved et tilfælde lå de lige efter hinanden, ellers var han formentlig aldrig blevet opmærksom på den slående lighed.

Som nyudnævnt studieleder var det Dandanells eget ansvar at gå videre med sagen. Og så blev den flinke universitetslærer pludselig tvunget til at tage nogle helt andre kasketter på hovedet.

Studerende nægtede plagiater

”Det er studielederen, der skal komme med en indstilling til, hvilken konsekvens, det skal have, så jeg havde både rollen som efterforsker og politik og som anklager. Det er jo ikke nogen rar situation at skulle indkalde studerende og spørge, om de har snydt. Men jeg indkaldte, og de fik oplyst, at de kunne tage en bisidder med til mødet og fik en kopi af KUs regler med indkaldelsen”, fortæller han.

Her løb Dandanell imidlertid panden mod en mur. De indkaldte studerende var nemlig uskyldigheden selv – hævdede de.

”De benægtede alt snyd og var meget forundrede. Jeg kunne jo kun sige, at det var meget mærkelige omstændigheder. Man kan selvfølgelig ikke udelukke at nogen har siddet og læst sammen og lært de samme ting, men så ordret ... ? Men da jeg ikke kunne bevise noget, måtte jeg konstatere det i min indstilling”.

Der gik dog ikke længe før Dandanell igen sad på sit kontor med en af de samme personer, der nu var blevet snuppet på forsk gerning med ulovlige noter ved en skriftlig eksamen.

”Vedkommende blev ved med at sige, at noterne bare havde været til at sidde og forberede sig inden eksamen, og at han havde glemt at lægge dem væk. Men denne gang var der ikke så meget at diskutere”, fortæller han.

Dandanell indstillede personen til en kort bortvisning på tre måneder. Senere erfarede han, at straffen ved beviseligt snyd altid er 6 måneders bortvisning, og det blev den også her.

Snuppet på ny: Stavefejl kopieret

Men igen gik der ikke længe før en ny sag ramte studiet. Det var et øvelseskursus, hvor store dele af rapport var skrevet af efter en af de andre rapporter – uden forfatterens viden. Igen måtte to personer ind og stå skoleret, og særligt den ene var noget loren ved situationen, det var nemlig samme synder, der netop havde fået en straf på 6 måneders bortvisning.

”Først nægtede de, men når de samme stavefejl med dobbelt-punktum står i forskellige rapporter, kan man ikke være i tvivl, og så måtte de indrømme at have ”lånt” nogle tekster til inspiration. Men jeg havde lidt svært ved at beslutte min anbefaling af straf. Godt nok var det en gentagelsessag, men da det var en øvelse, var forseelsen ikke så slem”.

Sagen endte med en langvarig bortvisning på ubestemt tid, hvilket er standard, når der er tale om en gengældelsessag. Kort efter fik studiet en ny plagiat-sag, og så begyndte Gert Dandanell at være grundigt træt af belastende konfrontationer og overvejelser om straffe.

Foredrag afskrækker

Nu måtte der ske noget: ”Jeg besluttede at jeg dels holdt et lille introducerende foredrag, da

Hver tredje universitetslærer: Ny karakterskala for bred

Lærerne i FORSKERforums medlemsundersøgelse blev også spurgt til holdninger til den nye karakterskala (afløseren for 13-skalaen) varierer:

Et flertal på 40 pct. støtter den nye skala, idet de markerer, at den ikke er for bred og dermed medvirker til at nogle studerende, som tidligere ville være dumpet, slipper igennem. Men der er alligevel 30 pct. som er kritisk overfor den nye skala, angiveligt fordi den er for bred og dermed fører til ’inflation’ i skalaen.

Hver tredje universitetslærer: Plagiering et stort problem

FORSKERforums store medlemsundersøgelse spurgte universitetslærerne om deres oplevelse af plagiering og hver tredje mener, at det er et stort problem:

Lærergruppen er delt på spørgsmålet om det er ”et stort problem” for kvaliteten og fagligheden, at de studerende plagierer. Hver tredje mener, at det er et stort problem, mens hver tredje afkræfter, mens den sidste tredjedel forholder sig neutral.

SIDSTE NYT 28. oktober 2009:

Kaos om Globaliserings-pulje

Kører regeringen solo med Globaliseringspengene, lyder spørgsmålet efter, at der er sket sammenbrud i Folketingets forhandlinger. Regeringens forsøg på at vride arm på oppositionen mislykkedes, men til gengæld truer Regeringen nu med selv at disponere Globaliseringspuljen.

Forhandlingerne mellem forligsparterne om Globaliseringspuljen med Regeringen og Socialdemokraterne samt de Radikale brød sammen, fordi parterne ikke kan blive enige om, hvor pengene skal findes.

Oppositionen vil ikke være med til at beskæring af ungeydelsen til de 15-16 årige skal finansiere forskning, uddannelse og innovation: "Regeringen har ensidigt valgt at forhandlingerne skulle stoppe. S's og Radikales modstand mod forringelser af børnechecken for udsatte familier har været kendt for regeringen længe, og det er nu finansministerens ansvar, at forhandlingerne er brudt sammen. Vi mener, at flere unge skal have en uddannelse. Forslaget fra regeringen betyder, at færre får en uddannelse. Samtidig rammer forslaget uhyre skævt, som beregninger fra *AE-Rådet viser*", forklarer forskningsordfører Morten Bødskov (S).

Finansministeren beskylder omvendt oppositionen for at have meldt sig ud af forhandlingerne: "Jeg er dybt forundret over, at oppositionen nu melder pas til forhandlinger, som skal få flere unge i gang med uddannelse, skaffe flere praktikpladser, sikre bedre forskningsinstitutioner og i det hele taget ruste Danmark til ny vækst," siger finansminister Claus Hjort Frederiksen.

Til INFORMATION sagde finansministeren, at forligskredsen er opløst, så nu vil Regeringen og DF finde og fordele puljen. Og ifølge hans signaler vil kun en mindre del tilflyde universiteterne som 'basismidler', for Regeringen vil bruge puljen til et kludetæppe af aktiviteter: Flere praktikpladser (til erhvervsuddannelserne), fornyelse og fremtidssikring af laboratorier (på universiteterne), forhøjelse af uddannelsestaxametrene (2.100 kr. ekstra pr. stud. til humaniora og samfundsvidenskab), styrkelse af erhvervsuddannelser og professionsuddannelser (på 'CVUerne') samt mere voksen- og efteruddannelse.

Videnskabsminister Helge Sander siger: "Oppositionen tager milliardinvesteringer i Danmarks fremtid som gidsel, fordi den er uenig i et forslag fra regeringen om en omlægning af ungdomsydelsen som tilskyndelse til, at unge danskere skal være under uddannelse eller i job eller anden aktivitet", og så henviser han til, at hvis Globaliseringspuljen blokeres, så bliver der ingen grøn forskningspakke (til 700 mio.), ingen renovering af laboratorier (3 mia.), ingen vidensspredning via GPS-institutter.

, politi og anklager

studerende i plagiatsag, som studieleder Gert Dandanell fik tæt ind på livet

de nye studerende, jeg selv skulle undervise, startede efter sommerferien sidste år. Og i forbindelse med rusturen tog jeg også ud og fortalte om videnskabelig redelighed. Og det har virket. Siden har vi ikke haft nogen sager", siger Dandanell.

Han tror meget af effekten ligger i, at man gør de studerende opmærksom på, at lærerne er på vagt over for problemet. En mild form for afskrækkelse. En anden ting er så, om lærerne overhovedet er opmærksomme på det, og det mener han langt fra er tilfældet.

"Når vi ikke har haft sager før nu, er det næppe fordi, der ikke har været nogen. Men jeg er overbevist om, at mange lærere ikke er opmærksomme på det her, og det er nok den primære grund til, at vi ikke fanger flere sager. På et halvt år havde jeg halvdelen af alle de sager, fakultetet havde haft i løbet af fem år. Og det tror jeg egentlig mest skyldes, at jeg blev så fokuseret på problemet," siger Gert Dandanell, der planlægger at plagiering og snyd skal tages op på en seance for alle undervisere på studiet.

Når plagiat er ikke bliver til sager

Han tror også, at der er en del tilfælde af plagiering, hvor lærerne vælger at påtale det over for den studerende, men ikke at gøre en sag ud af det. Og det kan han godt forstå.

"Det kommer jo an på, om det er i småtingsafdelingen, om læreren vurderer, at det har hjulpet at påtale det, så den studerende ikke gør det igen. Så kan man diskutere, om det er retfærdigt, og om det undergraver indberetnings-systemet. Men jeg vil nok personligt mene, at den præventive effekt er vigtigere end at få straffet synderne".

Københavns og Århus' universitet har ikke lavet systematisk registrering af omfanget af plagiering og snyd gennem tiden, men optællinger for de senere år peger på et nogenlunde stabilt antal af disciplinærsager omkring snyd i forbindelse med prøver og eksamener – typisk mellem 20 og 40 om året. I 2008 oplevede KU et lille

hop i antallet af sager, og det kan ifølge Christian Olesen fra KUs uddannelsesservice hænge sammen med, at man det år havde en konference om emnet, hvilket har gjort underviserne mere opmærksomme på problemet.

lah

Plagiat-råd til underviseren

Gert Dandanell giver følgende råd til underviseren, der gerne vil være på forkant med plagiat-problematikken:

- Gør dig klart, når du stiller opgaverne, hvor let eller svært det er at plagiere. Hvis der er tale om eksakte løsninger, kan man supplere med spørgsmål, som de studerende skal besvare for at vise, at de også har forstået det, de skriver.
- Google kan være en nyttig sladrehanke. Hvis der er en sætning, der enormt godt formuleret i en ellers middelmådig opgave, kan den være værd at google den for at se, om den skulle stamme fra en tekst, hentet på nettet.
- Sproget er en faktor man skal være opmærksom på i forhold til plagiering. Når teksten er på engelsk, er risikoen også større for at den studerende – mere eller mindre bevidst – kommer til at låne formuleringer og sætninger fra originalartikler.
- Tag problemet med plagiering op over for de studerende. Fortæl om betydningen af videnskabelig redelighed, og fortæl, at hvis der er mistænkelige ting i opgaverne, vil det blive tjekket. Det vil formentlig afskrække de fleste fra at prøve.

Regeringsplan: Basismidler omlægges til strategier

Oppositionen med Socialdemokrater og Radikale protesterer højlydt mod regeringsplanen. Men hvorfor udtrykker universiteternes bestyrelsesformænd og rektorer sig så afdæmpet?

Regeringens finanslovsforslag lægger op til at beskære universiteternes basismidler til forskning med 172 mio. kr. og til en samlet reduktion af universiteternes bevillinger fra 2009 til 2010 på 469 mio. kr. 467, 5 millioner kr. Alle ministerier med forskning skal beskæres, bortset fra Klima- og Energiministeriet, der i 2010 får 184,8 millioner kr. mere, hvilket er en markant strategisk satsning.

Det er Regeringens plan, at hullet efter besparelsen skal fyldes ud via den såkaldte Globaliseringspulje, erfarer FORSKERforum. De lukkede forhandlingerne mellem Regeringen og Socialdemokrater / Radikale (forligskredsen om Globaliseringspuljen) handler foreløbig slet ikke om, hvad Globaliseringspengene skal bruges til, men hvad det er for penge, der er i spil: Er det nye midler eller er det gamle midler, som bare omdøbes?

S og R: Ikke take-and-give

Socialdemokraterne og Radikale vil ikke være med til, at globaliseringspengene bruges på at lukke de huller, regeringens sparekniv efterlader og de vil heller ikke være med til en take-and-give, hvor universiteternes basismidler skal overflyttes til øremærkede strategiske bevillinger:

"Regeringen lægger i deres forhandlingsudspil op til, at globaliseringspengene skal dække en lang række af de besparelser, de vil have gennemført med finansloven, og det vil vi ikke være med til. Vi holder fast i, at puljen skal være en ny, ekstra indsats og ikke noget, der går ind og lapper på nedskæringer", erklærer **Kirsten Brosbøl** (S) og **Marianne Jelved** (R), hvis partier er med i forligskredsen om fordeling af Globaliseringspuljen. De kalder det dybt utilfredsstillende, at områder, der altid har været finansieret gennem den ordinære finanslov, nu skal finansieres gennem årlige 'programbevillinger' fra Globaliseringspuljen.

Regeringen prøver at skjule sin strategiske omlægning bag noget teknik: Ifølge regeringens finanslovsforslag skal 1,4 mia. kr. over de næste fire år flyttes fra Videnskabsministeriets omstillingsreserve – som er opsparet af universiteterne - til en reservepulje i Finansministeriet. Det signalerer, at disse penge skal omlægges til strategiske formål (klima, energi, innovationsstøtte o.lign.) og det kalder S og Radikale for en slags avanceret tyveri, for denne omstillingspulje er

opsparet af universiteterne over en årrække.

Videnskabsminister Sander siger bare, at pengene vil blive brugt på "forskning" uden at præcisere, om det er til basismidler eller til øremærkede satsninger (ifølge INFORMATION). Men Regeringen har fremlagt sine strategiske hensigter, når den fx foreslår, at der afsættes 3 mia. til laboratorier og 700 mio. til grøn, strategisk forskning.

Tør bestyrelsesformænd ikke protestere højlydt mod ministeren?

Danske Universiteter (fællesorgan for bestyrelser og rektorer) har tidligere udtalt, at man håber at få hovedparten af Globaliseringspuljen på 881 mio. (2010), men hvordan er udsigterne til det, når en grønne satsning alene vil spise 233 mio., lyder spørgsmålet til talsmand Jens Oddershede.

"Som sagen tegner sig er der ringe udsigter til, at Regeringen vil imødekomme universiteternes ønsker. Der melder sig flere og flere, som vil have del i disse Globaliseringsmidler, som skulle gå til 'forskning' og som vi håbede hovedsagelig skulle gå til 'basismidler' til universiteterne".

Danske Universiteter er afdæmpet i sin pressemeddelelse, idet der konstateres "en usikker situation at skulle lægge budgetter i" og idet der opfordres til, at universiteterne får flere basismidler.

Hvorfor protesterer bestyrelser og rektorer ikke højlydt, når det tydeligvis er Regeringens hensigt dramatisk at omlægge (nuværende) basismidler til bundne strategiske puljer?

"Jeg mener faktisk, at vi protesterer, når vi nu gør opmærksom på problemstillingen. Det er en indsigt mod den proces, som tilsyneladende er i gang. Det sker nu engang i det sprogbug, som jeg normalt anvender".

Den afdæmpede tone kunne jo også skyldes, at universiteternes bestyrelses-formænd ikke vil modsige den minister, som de spiser middage med?

"Jeg synes som sagt, at vi protesterer. Jeg mener ikke, at det vil have en stærkere virkning, hvis jeg brugte stærkere ord, som at jeg er 'skuffet', 'vred', 'løftebrud' eller at det er 'snyd' osv. Det er nu engang ikke min stil", slutter Oddershede.

JØ

Oppositionens forskningsordførere: Kirsten Brosbøl (S) og Marianne Jelved (Rad.). SF og Enhedslisten er ikke med i forligskredsen om Globaliseringspuljen

Taksameter-løft?

"Taksametre gives ikke ud fra, hvad uddannelser faktisk koster, men ved at politikerne (historisk) har regnet baglæns: Vi fastsætter en takst, og så er det nok! Men McKinseys rapport påviste, at 45.000 kr.s takster til humaniora / samfundsvidenskab er en underfinansiering med ca. 11.000 kr. Det betyder, at universiteterne enten må tage det fra de frie basismidler (som dermed er bundne og ikke 'frie'). Eller også resulterer det i masseforelæsninger og i meget begrænset undervisningsudbud. Det er utilfredsstillende for de studerende, og det sikrer ikke 'uddannelser i verdensklasse'. Taksterne må derfor have et kraftigt løft", sagde ACs afdelingschef **Niels Lykke Jensen** på gårsdagens konference "Hvad er uddannelseskvalitet – og hvordan når vi verdensklassen?"

Konferencen blev afholdt af Socialdemokraterne og Radikale i samarbejde med AC og handelshøjskolen CBS for at sætte politisk pres på forhandlingerne om utilstrækkelige taksametre.

AC-prøveballon: Minimumsrettigheder til de studerende?

AC har som lobby-organisation fået et pessimistisk indtryk af den politiske stemning:

"Der har desværre i det politiske miljø bredt sig en grundstemning om, at nu har universiteterne altså fået deres med Globaliseringsmilliarder, og nu må satsningen så være på de produktive erhverv og LO-arbejdspladser samt på øremærkede indsatsfelter som klima, miljø osv.", vurderede Lykke.

Og så kaldte AC'eren de få konfrontationstimer til studerende på visse områder – fx på CBS med kun fire timer om ugen – for helt utilfredsstillende, og det fik ham til at stille et forslag: "Jeg ved godt, det kan lyde kontroversielt – fordi AC også er forhandlingsorganisation for universitetslærerne – men man kunne jo sætte pres på, hvis man kan definere nogle minimums-rettigheder for de studerende, dvs. nogle mindste-standarde for, hvor få konfrontationstimer en student har krav på at få".

Forslaget blev meget kraftigt afvist af **Henrik Toft Jensen**, studieleder på RUC. Og det falder heller ikke i god jord hos **Ingrid Stage**, formand for ACs forhandlingsudvalg vedrørende universiteter:

"Det forslag kender jeg ikke til. Uden en kraftig forhøjelse af taksametre til især humaniora / samfundsvidenskab, så kan universiteterne ikke leve op til sådanne minimumsstandarde – som dermed risikerer at blive nok en binding og et krav til universitetslærere, der i forvejen er under belastende krydspres udefra."

j

Miljøministeriet pressede og fiplede DMU

Miljøaktivist afslørede ministeriets misbrug af DMU-forskernes data.
Men DMU prøvede at undgå at magtmisbruget blev afsløret

Miljøministeriet - først under ledelse af Connie Hedegård og senere under Troels Lund Poulsen - fiplede med de videnskabelige fakta, da Regeringen i 2008 indberettede til EU, at de danske skoves tilstand generelt er "god". Hermed undgik regeringen at skulle sætte penge af til genopretning af skovene.

Men indberetningens bedømmelse "god" var ikke i overensstemmelse med de faglige vurderinger, som DMUs "forskning-baserede myndighedsbetjening" var kommet frem til. DMUs eksperter havde givet bedømmelsen "ringe" på basis af kriterierne i EU's habitat-direktiv. Men Miljøministeriet ville ikke anerkende kriterierne og krævede af DMU, at der blev lavet "en generel ekspertvurdering ... uden at liste kriterier og tærskelværdier, som kan risikere at binde Danmark uden at være nødvendige/aftalt. Hvis det ikke duer, kan man angive 'unknown' i indberetningen" (juni 2007).

DMUs forskere fastholdt de faste kriterier

Men DMU-fagfolkene ville ikke gå på kompromis med deres faglighed og forsøgte at fastholde de faste kriterier overfor embedsmændenes politisering. Fagfolkene blev presset så meget, at de foreslog inddragelse af andre fagfolk for at få en second-opinion, hvis ministeriet mente, at DMUs vurdering var "for pessimistisk".

Men resultatet blev, at ministeriet i den danske indberetning påførte karakteren "god" samt bemærkninger om, at det ikke har været muligt med sikkerhed at vurdere skovenes fremtidsudsigter, som derfor angives som "ukendt". Og så fortalte Regeringen til EU, at der

i Danmark er planlagt stor indsats og national lovgivning, som skal imødegå problemer for bl.a. skovene (indberetning til EIONET). Og endelig angav Miljøministeriet i en pressemeddelelse: "Rapporten er udarbejdet i samarbejde med DMU ..." (Skov og Naturstyrelsen, pressemeddelelse 21.12.2007), hvorved DMU var med til at legitimere indberetningen.

Afsløret af miljøaktivist

DMUs ledelse eller forskere dementerede ikke dette misbrug af fagkyndighed, men nøjedes med at antyde dette i en lakonisk bemærkning om to "naturtilstands-metoder" i en faglig rapport. Den studsede biolog og miljøaktivist Søren Wiium-Andersen fra miljøorganisationen NEPENTHES over, og det var så ham, der afdækkede sagen igennem stædigt gravearbejde. For eksempel måtte han igennem flere uretmæssige afslag fra DMU, der prøvede at forhindre en aktindsigt, som ville afsløre konflikten mellem DMU og Miljøministeriet. Men han – der i øvrigt er tidligere embedsmand - fik efter måneders klager til sidst aktindsigten, som afslørede Miljøministeriets magtmisbrug:

"Regeringens faglige rådgivere blev ignoreret og i stedet tegnede ministeriet et forskønnet billede af de danske skoves tilstand. DMU er i processen ændret fra at være den angiveligt fagligt rådgivende institution til en sekretær-funktion, der udfylder skemaerne i indberetningen, som altså blev til en ren politisk indberetning. Og den armvridning kalder Miljøministeriet 'et samarbejde' ..."

Se næste side.

Hvor mange befæ

- skal afsløres, før der gøres noget ved DMUs kultur? Og hvorfor drages ingen til ansvar, spørger Miljøjournalist Kjeld Han

For et år siden blev et brak-notat – hvor DMU blev beskyldt for at tilpasse oppløjnings-scenarier til Fødevareministerens interesser - bagatelliseret som en enkeltstående ikke-sag. Nu er der kommet en skovsag, som ikke underer **miljøjournalisten Kjeld Hansen**, der har fulgt DMUs 'myndighedsbetjening' over en årrække:

"I fortiden er der afsløret sager, hvor DMUs arbejde for ministerier er mere politik end videnskabelige data. Hvad bliver den næste sag, der afslører, hvordan DMUs 'myndighedsbetjening' er befængt? Og hvor mange andre kompromitterende sager er der, som vi endnu ikke har fået indblik i? Og hvorfor skal det være journalister og miljøaktivister, som afslører sager – hvorfor er det ikke DMU selv, som fortæller, når politiske myndigheder lægger pres på dem?"

FORSKERforum hr stillet spørgsmålet videre til **AUs prorektor Søren E. Frandsen**, som bl.a. er ansvarlig for AU's myndighedsbetjening: *Hvor mange politisk befængte sager ligger der endnu i skuffen hos DMU?*

"Det kan jeg ikke udtale mig om. Men jeg håber ikke, at der kommer flere. Og ledelsen på AU arbejder i hvert fald hårdt på at afklare tvivlsspørgsmål, så der ikke opstår sager i fremtiden. Der må ikke herske tvivl om, at der skal være armslængde mellem myndighedsbetjeningen og politik", svarer han.

Der er opstået tvivl om grundlaget for de indberettede data vedr. skovene tilstand. Det var uheldigt, at DMU kom til at stå som ansvarlig ...

AU-prorektor Søren E. Frandsen

Aarhus' prodekan: 'Uheldig sammenblanding'

Hvad er det egentlig, AU er ked af og har beklaget i DMUs skov-indberetning?

"Der er opstået tvivl om grundlaget for de indberettede data vedr. skovene tilstand. Det var uheldigt, at DMU kom til at stå som ansvarlig for en indberetning, som var baseret på de fortolkninger, embedsmændene i ministeriet har af et direktivs definition af skovenes bevaringsstatus – fortolkninger, der er mere lempelige end DMU's vurderinger. Vi er ked af, at der er opstået et indtryk af sammenblanding af forskning og politik i en konkret sag, hvor DMU har bidraget med at indsamle fakta om skovenes tilstand. Og efterfølgende blev DMU bl.a. i en pressemeddelelse fra Miljøministeriet taget til indtægt for indberetningen, som var anderledes end DMU's faglige vurderinger. Hermed skete

der en uheldig sammenblanding af DMUs rapportering og så politik, og dermed hvad der er forskernes opgaver, og hvad der er embedsmændenes. Her må der være klare arbejdsdelinger, og omverdenen må ikke være i tvivl om, hvad der er politik og hvad der er forskning".

Miljøjournalisten: AUs og DMUs ledelse prøver at afdramatisere

"Hver gang offentligheden får indblik i, at nu har DMU igen bøjet sin faglighed, fordi den ikke passede nogle politiske myndigheder, så gør DMUs ledelse – og nu også Aarhus Universitets ledelse – alt hvad de kan for at isolere og bagatellisere og afdramatisere disse sager, som afslører, at DMUs ledelse og kultur slet ikke kan håndtere det politiske pres, som de udsættes for fra ministerier og myndigheder. Senest var der brakpløjningssagen, hvor DMUs forskere helt undervurderede, hvor meget landmænd ville pløje brakjord op, hvis braklægningen blev ophævet. Og nu er der så skovsagen, hvor DMUs menige forskere forsøgte at holde den faglige fane højt, men hvor Miljøministeriet alligevel misbrugte deres faglighed", konstaterer miljøjournalist Kjeld Hansen, der nøje følger DMUs aktiviteter.

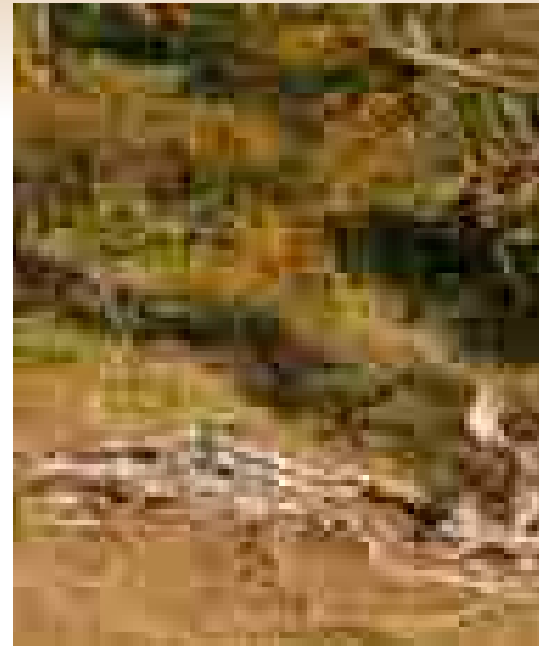
Miljø-journalisten: Hvorfor protesterede DMUs ledelse ikke?

"Nu hører vi så fra AUs ledelse, at de er ked af, at der har været 'en uheldig sammenblanding', og at der er 'opstået tvivl' om DMUs myndighedsbetjening og at de forsøger at blive bedre, så den slags ikke gentager sig osv. Men sagen handler ikke om, at der er 'opstået tvivl', nej, det er afsløret klokkerent magtmisbrug fra Miljøministeriets side. Og den konflikt vil AUs og DMUs ledelser helst ikke have åbent frem, for det kan gøre AU/DMU upopulær i Miljøministeriet og koste tocifrede millionbevilgninger", forklarer miljøjournalisten.

DMUs kultur har det problem, at man accepterer politiseringen og 'forhandlingen af data':

"Hvis DMU havde været en uafhængig forskningsinstitution, havde man åbent protesteret i en offentlig indsigelse, da Miljøministeriet misbrugte DMU-forskernes faglighed ved at udsende en pressemeddelelse om, at DMU stod bag de indberettede data. Det gjorde DMU ikke", konstaterer Kjeld Hansen.

"Men ledelsens afdramatisering sætter jo DMUs hæderlige forskere i en svær situation, hvis de skal lægge navn til noget, som de ikke står fagligt inde for. Men i det hele taget er det kendetegnende for den syge kultur, at

De danske skoves tilstand: I Miljøministeriets indberetning af forskernes bedømmelse som 'ringe'. I en pr

AUs ledelse ikke vil drage nogen til ansvar for skovsagen, selv om det er åbenbart, at nogle har medvirket aktivt til at underkende de menige forskeres forsøg på at holde den faglige fane højt. For mig at se er der ingen tvivl om, at DMUs direktør Henrik Sandbech har været involveret og besluttet, at DMU skulle acceptere Miljøministeriet politisering. Sandbechs hånd er med i alle DMUs kompromitterende sager. Han burde fyres", mener miljøjournalisten.

Hver gang offentligheden får indblik i, at nu har DMU igen bøjet sin faglighed, fordi den ikke passede nogle politiske myndigheder, så gør DMUs ledelse alt hvad de kan for at isolere og bagatellisere og afdramatisere

Miljøjournalist Kjeld Hansen

Aarhus-ledelsen: Ikke systemfejl

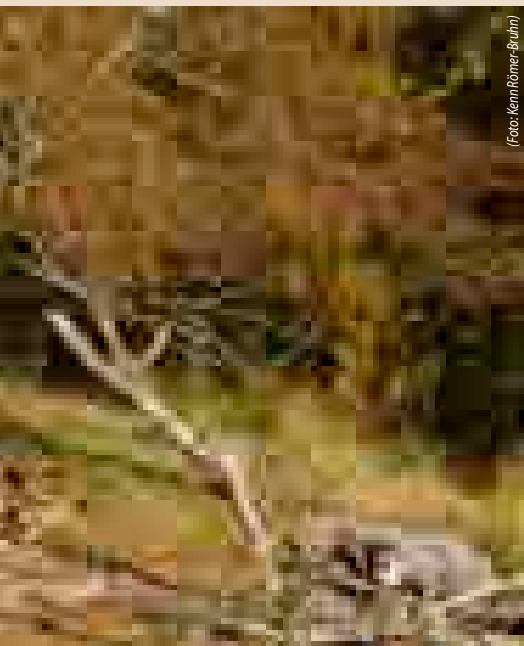
Korrespondancen mellem forskerne og embedsmændene i denne sag afslører, at embedsmændene prøver at presse 'sektorforskerne' til at bøje deres kriterier. Forskerne holdt dog fast.

Men afslører skovsagen ikke netop, at problemet er en systemfejl, hvor der er indskudt en forhandlingsfase (med følgegrupper og dialogforum osv.), hvor der kan lægges politisk pres på sektorforskerne, når DMU skulle 'forhandle' sine skovdata med Miljøministeriet? – lyder spørgsmålet til AUs prorektor.

"Nej, der skal ikke være 'en forhandling',

ngte sager i DMU?

sen. AUs prodekan kalder skovsagen for 'en uheldig sammenblanding', som peger på, at der skal laves klarere procedurer

(Foto: Klem Rømer-Burn)

ing til EU kom der til at stå 'god', men det var ikke i overensstemmelse med DMU-
sesmeddelelse foregav ministeriet, at 'god'-bedømmelsen også var forskernes
-og DMUs ledelse protesterede ikke over dette misbrug af fagkundskab

derimod en dialog om det faglige", svarer han. "Og jeg vil ikke kalde det en systemfejl. Det handler om at få udarbejdet klare aftaler og det er meget vigtigt at få disse aftaler og principper for samarbejdet på plads. Jeg er overbevist om, at både myndighederne og universiteterne får det bedste resultat, hvis der er klare spilleregler for, hvornår de faglige drøftelser foregår, hvornår forskerne drager deres endelige faglige konklusioner og hvordan de offentliggøres. Når forskerne afleverer deres rapport skal de kunne stå 100 pct. bag den og deres integritet må ikke kunne drages i tvivl".

Men så længe opgavestilleren har ret til denne 'dialog', så er det jo helt uklart, hvornår den hører op og hvilke pres, der kan lægges på forskerne?

"Det er jo netop det, vi vil afklare: At dialogen ikke er en politisk forhandling men en faglig dialog. Og dialogen ophører, når forskerne skal færdiggøre deres rapportering".

AU-ledelsen: Jo, DMU protesterede ved at fremlægge data

I den aktuelle sag korrigerede embedsmændene DMUs faglige indberetning, uden at DMU gjorde indsigelse. *Hvorfor protesterede DMU ikke højlydt i offentligheden, da ministeriet misbrugte DMUs navn og rapportering ved i en pressemeddelelse at gøre DMU til medejere af den politiske indberetning?*

"Det er jeg ikke klar over, om de gjorde. Det jeg ved er, at DMU i rapporter har fremlagt sine

data og faglige vurderinger frit og offentligt tilgængeligt, så enhver med interesse for området har haft adgang til disse"

Men hvis DMU ikke åbent og højlydt tog afstand fra indberetningen, så anerkendte man jo politiseringen af det faglige indhold og af misbruget af DMUs faglighed?

"DMU har som sagt i rapporter fremlagt sine data og faglige vurderinger".

Hvorfor skal sager afsløres af journalister og miljøaktivister?

Det var ikke DMU, som gjorde opmærksom på politiseringen. Politiseringen af data blev opdaget af en vågen miljøaktivist, som studsede over en note i en DMU-rapport, hvor der stod, at DMUs og Miljøministeriets vurderingskriterier afveg fra hinanden. Og DMU prøvede derimod igennem måneder at forhindre, at miljøaktivisten fik aktindsigt heri.

Hvorfor gik DMU ikke åbent ud og fortalte, at ministeriet havde manipuleret? Sagen var aldrig kommet frem, hvis ikke miljøjournalisten havde studset over noten. *Hvorfor er det journalister og miljøaktivister, der skal afsløre politiserede brak-notater og skov-rapporter?*

Prorektor: "Det er rigtig godt med en åben og kritisk presse. Men det er mit indtryk, at DMU ikke har prøvet at dække over konflikten. DMU har åbent fremlagt sine analyser og deltaget i debatten, som den har udviklet sig. Men når det er sagt, så er det også vores ansvar, at der ikke er tvivl om indhold og hvem, der melder ud. Sagt med andre ord - vi skal være klart mere kontante og regelrette i de aftaler vi indgår med sektorministerierne. Og det har jeg også klart givet udtryk for".

AU-ledelsen: Ingen drages til ansvar

Det lyder som om, AU isolerer de problematiske sager – braksagen og nu skovsagen – som enkeltstående uheldige tilfælde, i stedet for at denne type 'myndigheds-rapportering', som kan være kontroversiel, har stor risiko for at blive politiseret?

"AU tager altså denne sag yderst alvorligt. Der må ikke i fremtiden opstå tvivl om armslængdeprincippet i myndighedsbetjeningen", svarer prorektor.

Det lyder som om, der slet ikke er ansvarlige for fejlforvaltning eller passivitet i denne sag, som skal drages til ansvar: Man må formode, at DMUs direktør Henrik Sandbech har været fuldt informeret om forløbet? Han kan være den person, som blokerede for, at DMU skulle gøre

indsigelse, fordi han ikke vil ødelægge forholdet til Miljøministeriet?

"Jeg er ikke klar over, hvornår direktøren har været inde i processen, og hvilken rolle han har spillet. Men der er ikke planer om, at enkeltpersoner skal drages til ansvar for det, vi betragter som en uheldig sag, som vi må lære af. Det er en illusion at tro, at det ikke er en udfordring for universiteterne at varetage myndighedsbetjeningen. Men det store spørgsmål er jo, hvem der kan gøre det bedre og med større åbenhed."

jø

AUs interne udredning – en syltekrukke?

I oktober 2008 skabte miljøjournalist Kjeld Hansen opmærksomhed omkring det såkaldte brak-notat fra DMU, DJF og Fødevarerøkonomisk Institut. Miljøjournalisten beskyldte 'sektorforskerne' for groft at have undervurderet konsekvenserne af landbrugsministerens ophævelse af forbud mod opløjning af hidtidig brakjord (se FORSKERforum 218).

I turbulensen om denne sag fortalte **prorektor Søren E. Frandsen**, at AU var i gang med en undersøgelse af forretningsgange og 'kvalitetssikringen af myndighedsrådgivningen' ved DMU, og det blev på det skarpeste afvist, at denne undersøgelse var fremprovokeret af miljøjournalistens afsløringer. Udredningen var nemlig allerede besluttet før brak-sagen kom frem, sagde AUs prorektor.

Udredningen skulle være afleveret indenfor 3-4 måneder (inden årsskiftet 2009), men nu er der gået mere end et år uden rapport. *Var og er det bare en syltekrukke, som udskyder afdækning af problemerne?*

"AU startede et udredningsarbejde. Parallelt kørte der udredningsarbejde i regi af Danske Universiteter, som endte op i en samlet Hvidbog fra Danske Universiteter (notatet kom 21-12 2007, red.) og den kan vi helt tilslutte os. Udvalget arbejder bl.a. med elementer fra den hvidbog vedrørende kvalitetssikring i myndighedsbetjeningen, fx faglig kvalitet, dokumenthåndtering, offentliggørelse, samarbejdsrelationer og evalueringer", svarer prorektor.

Hvornår kommer rapporten?

"Udvalget forventer at lægge sidste hånd på dette arbejde ultimo 2009, så det kan præsenteres for ledelsen på Aarhus Universitet i starten af det nye år".

Aalborg:

Magtkamp om
mobning

April 2007: Galathea 3 anløb København efter i 8½ måned at have sejlet Jorden rundt. Det blev lanceret som en stor national begivenhed med flag og musikledsagelse. Ved ankomsten ventede kronprins Frederik og videnskabsminister Helge Sander (V) og mange pårørende.

Galathea: Mediestunt eller forskningssucces?

- det får vi måske aldrig svar på. To år efter afslutningen vil Videnskabsministeren ikke fastsætte dato eller kriterier for evaluering af Galatheaekspedition

Galathea-ekspeditionen ligner mere og mere *et dyrt reklamestunt* for ministre og Regeringen, som så gav forskere på udvalgte fagområder samt journalister en sejltur. Ministre soled sig i projektet. Kronprinsen var også med til at kaste lys på projektet og på ministrene.

For mens universiteter afkræves præcise succeskriterier og evalueringsplaner, gælder det samme nemlig ikke Galathea3-ekspeditionen til 90 mio. offentlige forskningskroner. Der er lange udsigter til, at skatteborgerne får en evaluering af, hvad de fik ud af Galathea ekspeditionen - om det nogensinde vil ske.

To år efter at Galathea i april 2007 anløb Københavns Havn har videnskabsminister Helge Sander (V) ikke noget bud på, hvornår den forskningsmæssige evaluering skal finde sted. Faktisk så vil videnskabsminister Helge Sander lade ekspeditionen selv beslutte om, efter hvilke kriterier og hvornår projektet skal evalueres.

Sander: Ekspeditionen bestemmer selv

I et svar til forskningsordfører, Jesper Langballe (DF), erklærer Helge Sander, at han er enig i, at ikke bare skatteydernes 90 mio. kroner, men også de mange private bidragsydere (angiveligt 90 mio. kr.) fortjener en evaluering:

"Spørgsmålet er bare, hvornår en sådan evaluering giver et retvisende billede. Der forskes fx stadig i de data, der blev indsamlet under den anden Galatheaekspedition i årene 1950-52", skriver Helge Sander.

Spørgsmålet har dog været "drøftet" i Dansk Ekspeditionsfonds bestyrelse og med forskningsmiljøerne. Herfra er meldingen, at en evaluering "tidligst vil give mening efter 5 år". Data skal således bearbejdes, artiklerne skal skrives, og

herefter skal de i såkaldt peer review, før de kan udgives.

Ekspeditionen nævner intet om det andet succeskriterium: Om de unges interesse for naturvidenskab er blevet større. Det viste sig nemlig, at den offentlige interesse – herunder Galatheas hjemmeside for skolebørn m.fl. – døde, da projektet lagde til kaj.

Galathea-ekspeditionen medbragte på sin verdensomsejling 48 forskellige forskningsprojekter. Hensigten med projektet var angiveligt "at få forskning og formidling til at gå op i en højere enhed og dermed øge befolkningens og især de unges interesse for naturvidenskab".

Det 52.000 sømil lange togt tog 257 dage.

Projekt uden succeskriterier

FORSKERforum forsøgte forgæves at få svar på Galathea-projektets succeskriterier, da projektet blev sat i søen.

Havforskeren Katherine Richardson forsvarede projektet ved at sige, at Galathea handlede 60 pct. om PR (for naturvidenskab) og 40 pct. om forskning.

Men mens Videnskabsministeren og Undervisningsministeren rejste til de varme lande for at besøge og blive fotograferet på Galathea, fik FORSKERforum ikke noget svar fra Videnskabsministeriets departementschef, **Uffe Toudal Pedersen** på spørgsmålene: "Drejer succeskriterierne sig om forskningskvalitet? Om at blive en succes i medierne? Om at få de unge til at studere naturvidenskab?"

Departementschefens svar var kryptisk: "Man kan ikke a priori opstille målepunkter for succes'en på sådan et projekt..." (FORSKERforum 197).

Det er ikke usædvanligt, at der er forskellige teoretiske skoler, som rivaliserer på et fagområde, men den slags plejer at foregå i et fordrageligt klima. Men på Aalborgs økonomi-institut ved det samfundsvidenskabelige fakultet førte en sådan tvist mellem to rivaliserende skoler til magtmisbrug og mobning, påstår den ene part, som klagede til universitetets rektor, og da rektor ikke ville realitetsbehandle klagen, så klagede han til bestyrelsen, og da bestyrelsen ikke ville behandle den, så klagede han til Videnskabsministeriet, som henviste til, at man ikke var klageinstans i den type sager. Og Ombudsmanden afviste at tage sagen, da han ikke har ressourcer til at tage den...

Tilbage står klageren – **professor Stefano Zambelli** - i limbo, for alle myndigheder glider af på stillingstagen til klagen, og professoren har dermed ingen ret eller redskaber til at tvinge myndighederne til at behandle og svare på klagen.

Mobning eller ej?

To rivaliserende teoretiske skoler (*populært klassiske nationaløkonomer* ctr. *industriøkonomer*) har altid haft et rivaliserende forhold til hinanden, men i forbindelse med nogle reformer og idet den ene skole satte sig på magten i studienævnet m.m. skete der nogle stramninger til ugunst for den ene af skolerne, som førte til stærke personlige modsætninger.

Som studieleder havde lektor Charlotte Bruun afvist at oprette en ny uddannelse med den begrundelse, at økonomien var for usikker. Men det havde angiveligt gjort nogle meget forbitrede, og ifølge lektoren førte det til direkte mobning (bagtalelse) fra kollegers side.

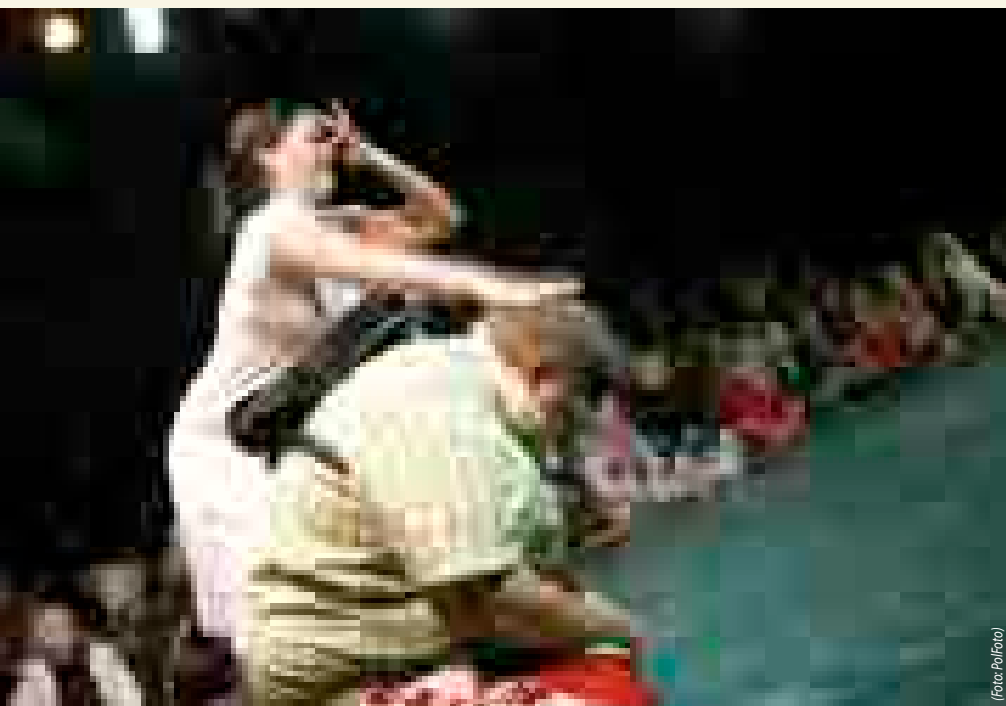
Hun klagede til sit institut (studielederen), men uden resultat.

Mobningen rejstes som problem af professor Stefano Zambelli som et aspekt i en omfattende klage over ulovlig forvaltning fra studielederen på økonomistudiet. Men Rektor afviste – uden at høre Charlotte Bruun - at der har været tale om mobning med henvisning til, at det havde dekanen og institutlederen forsikret.

Zambelli – der pt. har orlov for at passe et professorat i Italien - klagede også over institutlederen magtmisbrug, bl.a. over at studielederen på økonomi blev udpeget på lovstridig måde; studielederen manipulerede, så der skete en ulovlig de fakto udpegning af en bestemt person (hvorved Charlotte Bruun blev kørt over). Han klagede over, at forvaltningsloven

Mobbe-klage fik kafkask behandling

Indholdet i Aalborgs Universitets økonomistudium førte til personlige fejder og til klage, bl.a. over ledelsen. Men hverken rektor, bestyrelsen eller Videnskabsministeriet vil realitetsbehandle klagen

ikke er blevet overholdt, fordi mødereferater var blevet manipuleret, samt at der slet ikke blev lavet mødereferater fra visse møder. Lederne beskyldes samtidig for at lyve, når der henvises til, at der er afholdt møder med fx Charlotte Bruun uden at disse møder har været afholdt. Der er ikke sket partshøring m.m.

Pålæg om at bruge en bestemt lærebog

Zambelli og Charlotte Bruun blev samtidig pålagt af såvel studieleder som dekan at bruge en bestemt lærebog i makroøkonomi som primærlitteratur på tredje semester (i tre semestre). De to mente, at bogen var på et for højt niveau for de studerende på dette trin. Men hertil svarede studielederen, at bogen skulle bruges, da den allerede var indkøbt af AUs boghandel.

"Dekan og studieleder havde ingen fagkyndig indsigt og havde ikke det ringeste kendskab til bogens indhold. At vi blev pålagt at bruge denne lærebog baseret på sådan en uholdbar begrundelse var en ydmygelse af vores kompetencer og demonstrerer klart en et højest upassende magtmisbrug", forklarer Zambelli.

Og da Charlotte Bruun modsatte sig at bruge lærebogen, kom hun til kammeratlig samtale hos dekanen, der truede hende med fyring.

Men det var trods alt for vidtgående for rektor, der et år senere offentligt undsagde dekanen ved at sige, at sådan ville rektor aldrig have ageret. Og dekanen er nu eks – han fik job i vindmølleindustrien.

Uni-ledelsen danner vognborg om fejl

Sagen om Zambellis klage har mange snørklede udløbere, som gør det svært at vurdere, hvad der er op og ned, som det ofte er i sådanne sager. Men klagens forløb og behandling fortæller, at de ansatte har ringe retsbeskyttelse, for det er i høj grad ledelsens ret at fastsætte, hvilke forvaltningsstandarder, der skal gælde.

Zambellis klage er nemlig landet i limbo. Institutlederen og dekanen afviste blot, at der var problemer. Rektor Kjærdsdam svarede først ikke på Zambellis anmodninger om mundtligt at informere rektor om "den retsstridige forvaltning" på økonomistudiet. Og da rektor endelig svarer på den skriftlige klage, henviser rektor lakonisk til institutlederens og dekanens forklaringer.

Og da Zambelli så søgte at få bestyrelsen til gribe ind, nægtede bestyrelsesformand Frank Jensen at tage sagen op i bestyrelsen; han sender den tilbage rektor til videre foranstaltning, fordi det er rektor, der står for den daglige ledelse. Og bestyrelsesformanden nægtede at rejse sagen i bestyrelsen.

Og da rektor så endelig svarede på den skriftlige klage, henviste han blot lakonisk til institutlederens og dekanens forklaringer.

Klageren: Forvaltningsloven sat ud af kraft

I alle led på universitetet oplever Zambelli, at der er set stort på forvaltningslovens regler, fx når nogle ledere erklæres habile, selv om de er

parter i sagen, når afgørelser mangler begrundelser, når det gælder om at informere parter eller når det gælder krav om partshøring, dvs. at den person, som en sag vedrører, skal høres herom som i sagen om 'mobningen' af Charlotte Bruun. Og i mobbesagen svarede rektor Finn Kjærdsdam blot ved at henvise til, at institutlederen intet kender til eventuel mobning.

Ledelsen har dannet vognborg om hinanden, så der dækkes over misforvaltningen, mener Zambelli: "Med sin endelige afgørelse beskytter rektor sig selv, og alle øvrige der er omfattet af min dokumentation af de kritisable forhold. Efter min mening er det et tilfælde af magtfordrejning eller –misbrug. Ledelsen gør sig på den måde immun overfor enhver klage og kritik".

Det har ikke været muligt at få en kommentar fra rektor Finn Kjærdsdam.

jø

Videnskabsministeriet: Uni-ledelsen behandler klagen over sig selv ...

Da Zambelli klagede til Videnskabsministeriet over AAUs forvaltning af sagen, fik han her – efter et halvt års sagsbehandling – at vide, at sådanne sager behandles efter universitetets interne forvaltningsregler, og kan ikke appelleres. Ministeriet afviste således at behandle klagen – og dermed er det altså universitetsledelsen, som skal behandle klager over sig selv.

Men af universitetslovens §34 fremgår, ministeriet er klageinstans i forvaltningsmæssige sager, når det fremgår, at klager over retslige spørgsmål – fx i relation til brud på forvaltningsloven – lyder spørgsmålet til ministeriets **chefjurist Thorkil Meedom:**

"Ministeriet som klageinstans i §34 vedrører studerendes klageadgang. Ellers behandler ministeriet kun klager som tilsynsmyndighed efter §1, stk.2, og sager antages og behandles efter en vurdering af, om der er en nærliggende risiko for, at der er sket lovbrud samt hvor betydningsfuld sagen er. Men jeg kender ikke den konkrete sag".

Også Ombudsmanden – som den sidste instans i det danske forvaltningsretssystem – har afvist at tage sig af sagen af ressourcemæssige årsager; det betyder på dansk, at Ombudsmanden vurderer, at en klagebehandling hos ham ikke har udsigt til at føre til en afgørelse af afgørende principiel rækkevidde.

Hver femte føler sig mobbet på AU-Jura

Institutleder søger ekstern hjælp efter alarmerende resultater for det psykiske arbejdsmiljø på Juridisk Institut på Aarhus Universitet.

Jørgen Albæk Jensen sukker dybt, da FORSKERforum ringer for at høre grunden til at 12 ud af 60 vip-medarbejdere på juridisk institut, hvor han er leder, erklærer at de har følt sig mobbet. Han ved nemlig ikke helt, hvad han skal svare.

”Det er et godt spørgsmål. Det er jo en svaghed ved undersøgelsen, at den ikke spørger ind til, hvad det handler om, og hvem det er, der mobber. Jeg har enormt svært ved selv at få øje på det”, siger Albæk Jensen.

Han beklager, at de 12 personer, der i undersøgelsen bekræfter, det de gennem det sidste år har været udsat for ’bevidst og systematisk personforfølgelse’ ikke giver sig til kende over for ham som leder.

”Det er svært, når folk ikke fortæller, hvad det handler om, og det gør de ikke. Jeg har prøvet at spørge nogle af de medarbejdere, jeg har tænkt, det måske kunne være, om de har været udsat for mobning, men svarene har været, at de har de i hvert fald ikke. Og så er jeg jo endnu mere mystificeret”, siger han.

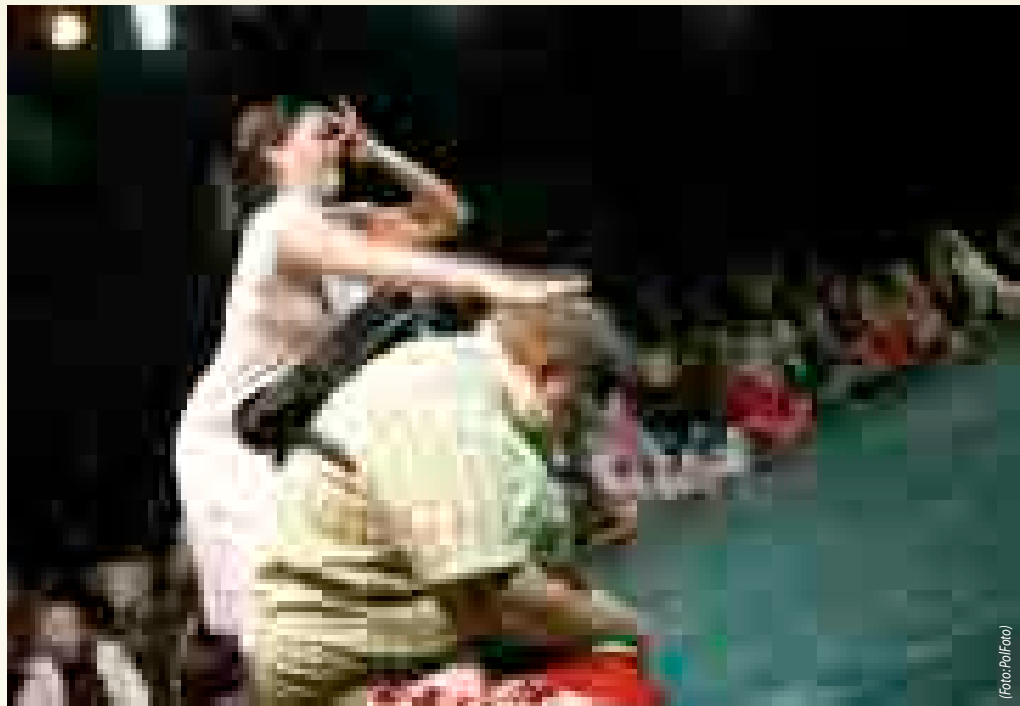
Men flere ting bekræfter, at det psykiske arbejdsmiljø ikke er i top på Juridisk Institut. I den store APV-undersøgelse for AU scorer instituttet konsekvent lavest blandt institutter på Samfundsvidenskabeligt Fakultet i spørgsmål der handler om ’relationer til kolleger’ og ’konflikter og anerkendelse’. For eksempel kan kun 54 procent af det videnskabelige personale erklære sig enige i sætningen ”Jeg føler mig på min arbejdsplads som en del af et større socialt fællesskab”. Fakultetets gennemsnit er 84 procent.

Dekanen: Problem i enkeltmandsarbejde og omgangsformer

I en rapport, der følger op på APV-undersøgelsen skriver dekan Svend Hylleberg, at ”det særligt udtalt problem på Juridisk Institut med en hård omgangsform og tone kan måske hænge sammen med, at enmandsarbejde her er en mest udbredte arbejdsform”.

Han uddyber over for FORSKERforum: ”Når man arbejder i grupper, er man tvunget til at have en mere positiv tone over for hverandre, men juridisk forskning er først og fremmest enkeltmandsarbejde, og jeg tror, at man især på Jura har et behov for at komme væk fra en tone, der hører fortiden til”, siger **dekan Svend Hylleberg**.

Jørgen Albæk Jensen vil godt medgive, at Jura har et problem omkring omgangsformerne: ”Vi

(Foto: Fotofacto)

er nok ikke særligt gode til at omgå hinanden på social vis. Folk er meget engagerede i deres arbejde, og så tænker man måske ikke på, at der også er nogle sociale forpligtelser. Det kan være banale ting, som for eksempel at man giver besked, når man ikke dukker op. Og så har der nok været en virksomhedskultur, der før har været præget af konkurrence og skepsis over for folk med andre holdninger”, fortæller han.

Konkurrence og avancementstruktur?

Flere kilder peger på avancementsstrukturen og konkurrencen om stillingerne som en baggrund for den knap så gode stemning. Men den tror Albæk Jensen ikke på:

”Der er vi ikke særligt hårdt plagede. Vi kan ansætte en større del af vores ph.d-kandidater end de fleste andre fag, og vi kan også garantere vores adjunker fastansættelse som lektor, hvis de i øvrigt gennemfører adjunktstiden tilfredsstillende. Det er der ikke mange, der kan”, siger han.

Men Jørgen Albæk Jensen er indstillet på at der skal slås et slag for et bedre psykisk arbejdsmiljø. Derfor har han hyret en privat praktiserende erhvervspsykolog til at tage et kig på instituttets skrantende trivsel. I første omgang ved et seminar i januar.

”Og så må vi se om han kan lære os at have en bedre virksomhedskultur”.

Uenighed er en præmie i forskersamfundet

Erhvervspsykolog **Eva Gemzøe Mikkelsen** er selv ph.d. og har også arbejdet med psykisk arbejdsmiljø på akademiske arbejdspladser. Hun har sammen med sin kollega Bo Frederiksen beskrevet nogle af de forhold, der kendetegner universiteter som arbejdsplads, og som kan skabe dårligt psykisk arbejdsmiljø.

”Når engagerede mennesker skal samarbejde, vil der være en forhøjet risiko for konflikt. Risikoen forhøjes endnu mere i og med at høj kvalitetsforskning forudsætter, at der stilles spørgsmålstejn ved det, der måske var sandheden i går. Når organisationen på den måde også udvikles gennem uenighed, fordrer det, at medarbejdere og ledere er dygtige til at håndtere uenigheder. Fra forskningsinstitutioner såvel som offentlige og private virksomheder ved vi, at en sådan kompetence ikke nødvendigvis er til stede”, hedder det blandt andet.

JØ

'Akademisk mobning'

Alarmerende signaler om det psykiske arbejdsmiljø handler også om mobning gennem bedømmelser af andres arbejder, mener dekanen

En barsk medfart, nidkær eksponering af fejl, en faglig ydmygelse. Sådan kan det nogle gange gå for sig, når et stykke videnskabeligt arbejde skal bedømmes af kollegerne. Men er det mobning?

Ja, mener **Svend Hylleberg**, dekan for Samfundsvidenskabeligt Fakultet på Aarhus Universitet. I en opfølgingsrapport på baggrund af en psykisk APV-undersøgelse omtaler han fænomenet 'akademisk mobning' og opfordrer institutlederne til at slå ned, når de oplever, at tonen i en bedømmelse går over strengen:

"Ledelsen bør ligeledes reagere overfor den akademiske mobning, som måtte foregå via bedømmelserne", skriver han blandt andet om sine forslag til at gøre noget ved det dårlige arbejdsmiljø.

Dekanen: Forskellen mellem kritik og tilsmudsning

Det akademiske konkurrencemiljø er hårdt, og nogle gange er forskerne meget hårde ved hinanden. Dekan Hylleberg har selv oplevet bedømmelser, som har været så unødvendigt negative, at han ikke ville acceptere dem.

"Hvis jeg læser en bedømmelse på 20 sider, og 19½ af siderne handler om, hvor skidt det er, og den sidste halve side fortæller, at afhandlingen i øvrigt er god nok, så kan jeg ikke forstå det. Så vil jeg have en ny bedømmelse. Men det hører selvfølgelig til yderpunkterne", fortæller han.

Han betragter en unødigt nedsablende bedømmelse som en form for mobning, og nu vil han uvæsenet til livs. Også selvom den ekstremt kritiske tilgang ofte bygger på gamle akademiske traditioner.

"Der er forskellige traditioner. På nogle områder er man meget mere negative end på andre områder. Da jeg selv blev ansat, var der stor tendens til, at man var overordentlig kritisk og meget lidt positiv. Men jeg tror ikke længere på den der 'kritiske tone'. Selvfølgelig skal man være kritisk, men hvis der er noget positivt, skal det også stå der. Der er ingen grund til at skide på folk", siger dekanen.

Juras institutleder: Vi går efter bolden

På Juridisk Institut sidder institutleder Jørgen Albæk Jensen og føler sig på fagets vegne lidt ramt af Hyllebergs kritik: "Den er nok lidt tænkt på os. Jeg forstår, hvad han mener, og jeg kender også nogle eksempler, men jeg tror de ligger meget langt tilbage".

Han mener dog, kritikken skyder over målet: "Jeg synes ikke, det er rigtigt. Jeg tror han peger på noget, der har været et problem engang. Vi er blevet meget bedre til at holde det, på det faglige niveau, og ikke pille hinanden ned. Vi har talt om kodeks for bedømmelse, og vi er alle enige om, at man går efter bolden ikke manden", siger Albæk Jensen.

Erhvervspsykolog: Hierarki-rivalisering

Erhvervspsykolog **Eva Gemzøe Mikkelsen** fra CRECEA er selv uddannet på AU. Hun har skrevet ph.d.-afhandling om mobning på arbejdspladser, og hun kan sagtens genkende den mobbende effekt, der kan ligge i en sønderlemmende bedømmelse af for eksempel en ph.d.-afhandling.

"Jeg har selv været til stede ved andres ph.d.-forsvar, hvor det virkede som om, det ikke handlede om at give tilbagemelding på arbejdet, men om at nedvurdere og påpege fejl ud fra ens eget ståsted. For nogle forskere kan der være en form for videnskabelig arrogance over for ting, man ikke er enige i. Og så kan bedømmelsen være en måde at distancere sig selv fra de lavere videnskabelige niveauer, så en opponenter gennem sin strenge bedømmelse cementerer sin egen plads i toppen af hierarkiet", siger Eva Gemzøe Mikkelsen.

Men hun pointerer også, at kritik, der føles som mobning, ikke behøver at være det:

"Kritik fra en leder kan sagtens føles som mobning, selvom den er helt berettiget. Så negativ kritik er altså ikke nødvendigvis mobning, selvom medarbejderen føler det sådan".

lah

Forskningsstyrelsen manipulerer

Forskningsstyrelsen beskyldes for at manipulere med tallene i det nye Forskningsbarometer 2009, så de er tilpasset videnskabsminister Helge Sanders strategi over for de aktuelle forhandlinger om fordeling af Globaliseringsmilliarder. I ministerens forord til barometeret hævder ministeren således, at "Danmark prioriterer forskningsbevillinger til humaniora og samfundsvidenskab langt højere end de øvrige OECD-lande. Modsat fylder de danske forskningsbevillinger til naturvidenskab mindre, og teknisk videnskab modtager en langt mindre andel ...", siger Helge Sander koncentrerer sig om dramatisering af samf/hum glemmer ministeren helt at nævne, at den danske sundhedsvidenskab modtager relativt langt flere statspenge end de to udhængte områder, også i international sammenligning – ifølge ministeriets egne tal.

Og Forskningsstyrelsens dramatisering er tilmed bias'ed, når Barometeret konstaterer, at hum/samf får 25 pct. flere midler end de øvrige lande (s.58-60). Men den sammenligning er manipulerende, fordi er kun inddrages lande der indgår OECD-statistikken, som ikke omfatter lande som Danmark normalt sammenlignes med (fx England, Sverige, Holland eller USA)

Det er også manipulerende, når Styrelsens sammenligning indbefatter Japan og Sydkorea, selv om disse angiveligt har o udgifter på hum/samf. Det skævvrider sammenligningen, konstaterer tænketanken DEA, der har tjekket datamaterialet og kommer til den konklusion, at Danmark bruger stort set samme andel på hum/samf som andre lande i OECD: Forskningsstyrelsens dramatisering om 25 pct. mere til hum/samf herhjemme er dermed notorisk fordrøjning, for hvis Japan og Sydkorea tages ud, så ligger dansk humaniora kun ligger 1 pct. over OECD-gennemsnittet og samf kun 2 pct. over.

Forskningsstyrelsen forholder sig ikke til beskyldningen om manipulation og dramatisering i sin replik, og det har ikke været muligt at få en kommentar fra styrelsens chef Inge Mærkedahl.

For videnskabsminister Sanders kommer de dramatiserede tal belejlige, som modvægt til rapporter om, at hum/samf's taxametre er stærkt underfinansierede og som argumentation for opprioritering af naturvidenskab/teknik under de igangværende forhandlinger om fordeling af Globaliseringsmilliarder. Ministeren tænder alarmknappen for hum/samf i sin pressemeddelelse: "Det er en skæv dansk forskningsprofil, som bør gøre indtryk, både politisk op til de forestående globaliseringsforhandlinger og på universiteterne, hvor man drøfter de kommende års prioriteringer".

'Dummy'-kurser i undervisning

- er en fornærmelse mod vores intelligens, for de er tvangsmæssige og fyldt med platituder og pædagogisk jargon, mener en irriteret João Magueijo. Hans indlæg skabte heftig debat i England

Ind imellem ville jeg ønske, at den akademiske verden var lidt mere som fodbold. Der er en grund til, at jeg ikke figurerer i Barcelonas stjerneangreb, men for mange fallerede undervisere findes der en glimrende ny karrieremulighed: at undervise nye universitetslærere i, hvordan man underviser.

Da jeg blev fastansat for ti år siden, var man først lige begyndt med den slags. Nye lærere blev tvangsindlagt til at gennemgå kurser i undervisning, vejledning, osv. Det var spild af tid og styret af de dårligst tænkelige til jobbet.

UNDERVIS UNDERVISERE

Jeg var kun med én gang. I bedste børnehavestil blev vi præsenteret for to alternativer – "den gode underviser" og "den dårlige underviser". Førstnævnte styrede de studerende proaktivt hen imod de konklusioner, der skulle læres; sidstnævnte var affærdigende over for spørgsmål og holdt sig slavisk til sine noter.

Der var tale om en tegneserietilgang til problemstillingerne, syntes jeg, men det skulle blive værre. Vi blev delt op i grupper og bedt om at udpege en tovholder og rapportere tilbage om, hvad vi var nået frem til. Vi var alle enige om, at virkeligheden aldrig var så sort-hvid.

I Storbritannien er det ofte andre studerende, der brokker sig, når en anden stiller spørgsmål, sagde vi. En matematiker argumenterede, at når det gælder formler, er der ikke noget at diskutere. En russisk gæstelærer mente, at kvinder altid blev forfordelt i diskussionssammenhæng, idet de var "generte". Det var der en meget højroret kvindelig underviser temmelig uenig med hende i, og det hele udviklede sig til tumultagtige scener.

Alt imens vores "undervisernes underviser" – som hurtigt var kommet helt derude, hvor han ikke kunne bunde – satte flueben ved sine forudbestemte "målsætninger" og ellers overhørte alt, hvad vi sagde. Han lod til at være tilfreds, da samtlige hans punkter var blevet "gennemgået".

Helt ubevidst lykkedes det ham alligevel at lære os noget, nemlig at hvis du opfordrer til diskussion i undervisningen, skal du også være forberedt på, at dine studerende drager konklusioner, som er uspiselige for dig.

Jeg gik forvirret derfra, men opdagede hurtigt, hvordan jeg kunne komme uden om den slags pjat: en højere stilling. Desværre er man nu ved at lukke af for dette smuthul. Men værre er, at vi nu er ved at nå bunden.

Kurserne er efterhånden blevet udvidet og nærmest flyder over med platituder og pædagogisk jargon. Tilgangen – one-size-fits-all – har resulteret i, at relevante praktiske råd nu dårligt kan opdrives: f.eks. fik en matematiker at vide, at han aldrig måtte skrive formler på tavlen.

De højt elskede "undervisningslege" har også udviklet sig i retning af det ydmygende. F.eks. blev deltagerne i en workshop påtvunget at klippe *buzzwords* ud i pap for således at kunne danne pædagogiske sætninger. Var der slet ikke nogen, der opdagede, at deltagerens mentalalder var højere end fem? Den eneste sætning, de havde lyst til at danne var: "Det her er latterligt."

I Storbritannien er disse kurser gjort obligatoriske af universiteternes støtteorgan *Higher Education Academy*, men ved de fleste universiteter tager man det ikke så tungt. I Oxford og Cambridge nøjes man med at opfylde minimumskravet.

Der er heller ikke de store økonomiske tilskyndelser til at udbyde kurserne: de mindre universiteter modtager blot femcifrede beløb (i britiske pund); Imperial College i London fik £250.000 for sit eksempel. Dog findes der et antal mindre institutioner, hvor man har gjort mere end blot det nødvendige. På Imperial for eksempel, opererer man med mindre sanktioner over for kritiske røster.

Stemningen er i bund. Ledelsen ved Imperial har end ikke svaret på mine henvendelser i forbindelse med nærværende artikel. Den konstituerede direktør for universitetets pædagogiske center, Frank Harrison, har ikke ønsket at udtale sig. Institutleder ved institut for fysik, Joanna Haigh, udtalte, at kurserne slet ikke var så dårlige, men var ude af stand til at nævne et eneste positivt eksempel.

Tonen er konspiratorisk, når man affærdiger kursernes kritikere: de er "naive"; der er "ting, de ikke forstår"; og "det fælles bedste er vigtigere end den enkeltes individuelle udbytte" – alt sammen perfide forsøg på at retfærdiggøre

idioternes spytlikkeri.

Men der findes nogen, der på trods af denne mur af tavshed modvilligt har givet udtryk for, at visse fejl er blevet begået, og at man vil forsøge at rette op på situationen. Men med det hemmelighedskræmmeri, der hersker, samt manglen på gennemsigtighed, står det klart, at der er lagt op til en ombrandingsøvelse: nyt navn, samme tarvelige indhold.

Hvis de, der pådutter os dette nonsens, virkelig var interesserede i at gøre det bedre, gør de klogt i at høre efter. Universitetsundervisere er vitterligt interesserede i at dygtiggøre sig. Der findes ikke noget mere flovt end at levere en dårlig undervisning. De fleste undervisere vil kun blive glade for at få muligheden for at udvikle sig.

Derfor er det ret simpelt at afgøre, om disse kurser virker – ved at gøre dem frivillige. Det er den ultimative test, ligesom at score mål, når man er angriber.

Ellers sker der ikke noget. Kun bureaukraternes selvopfattelse vil blive styrket, og plagen af genbrugsundervisere vil tage til.

João Magueijo er professor i teoretisk fysik ved Imperial College, London.

Kilde: Times Higher, 20-08-2009 i Martin Aitkens oversættelse.

Se modindlæg på www.timeshighereducation.co.uk ved at søge på forfatterens navn eller artiklens overskrift: »Dummies' guides to teaching insult our intelligence«

Dansk lov skræmmebillede i Oxford

Universiteter skal være absolut uafhængige af det politiske og administrative system, ellers er de ikke universiteter, mener kendt engelsk universitetsdebattør

"Vi Academics på Oxford og Cambridge vil med al magt prøve at undgå danske tilstande, dvs. stor politisering udefra, et topstyret ledelses-system med lille indflydelse for 'Academics' m.m. Den danske universitetslov er skræmmende i sin detaljeringsgrad, som netop fortæller, hvad der sker, når styringslystne politikere og embedsmænd tager magten".

Det siger **professor Gill Evans** efter at have fået en beskrivelse af den danske lov og dens konsekvenser. Hun er en i England en kendt fortaler for akademisk frihed.

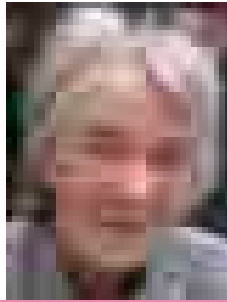
"Universiteter skal være absolut uafhængige af det politiske og administrative system, ellers er de ikke universiteter! Der må ikke være restriktioner på frihedsgraderne, heller ikke til at komme med udsagn, som kan være ubekvemme for magthavere eller myndigheder. Dermed spiller universiteterne en vigtig rolle for demokratiet", siger hun.

Kommandostrukturer nedad

"Jeg ved jo ikke om, den danske lov er implementeret, så frihedsgraderne allerede er frataget de menige forskere, men lovkomplekset giver mulighed for, at politikere og embedsmænd kan styre i enorm grad. Og den hierarkiske ledelse med en bestyrelse med eksternt flertal – en absurd konstruktion som emmer af mistillid og kontrol – i toppen og kommandostrukturer nedad, fratager jo forskersamfundet enhver magt og indflydelse. Og hvis det samtidig kombineres med en stor styring via bevillinger – som vi også oplever i England – er der meget lidt spillerum for uafhængigheden".

Gill Evans kendskab til det danske system stammer bl.a. fra læsning af DM-formand Ingrid Stages kritiske oversigt "*Lessons from Denmark*" (som er publiceret i Oxford Universitets interne Oxford Magazine 291) samt på Terrence Karrans gennemgang og sammenligning af europæiske universitets-systemer.

Om den internationale komites evaluering af det danske system spår hun: "Når politikere eller embedsmænd først har fået magt over følsomme institutioner som et universitet, er det utrolig svært at få dem til at afgive den igen. Komiteen som skal evaluere er derfor udpeget, så de ikke vil anfægte den nuværende struktur. De vil evaluere ud fra politikernes kommissorium om effektivitet, ressourcer og ledelse – dvs. 'tekniske' elementer, som ikke kommer til dybden med

“ Vi Academics på Oxford og Cambridge vil med al magt prøve at undgå danske tilstande, dvs. stor politisering udefra, et topstyret ledelses-system med lille indflydelse for 'Academics' m.m. Den danske universitetslov er skræmmende ... ”

Professor Gill Evans

det, som virkelig betyder noget, nemlig 'frihedsgraderne'. Komiteen vil finde skønhedspletter, men de vil bekræfte systemet i, at loven i bund og grund er god nok".

Oxford og Cambridge som fyrtårne og idealer

Når Evans er interesseret i de danske erfaringer skyldes det, at især Oxford Universitets styringsstatut igen er under pres udefra:

"Det er en løbende magtkamp, hvor det akademiske samfund skal slås for frihedsgraderne. For nogle år siden blev den daværende rektors forslag om 'at modernisere' Oxfords gamle statut, blandt andet ved at afmontere de meniges indflydelse på valg af ledere, på økonomiske prioriteringer, ja på stort og småt. Men som statuten er skruet sammen, skal en fornyelse godkendes af netop den akademiske fællesforsamling (Congregation). Og her blev moderniseringen nedstemt. Men nu oplever vi igen et forsøg på at afdemokratisere, især gennem pres udefra", fortæller hun.

"Oxfords og Cambridges store selvstyre og dermed akademiske uafhængighed er utrolig vigtig, ikke bare for disse universiteter, men for hele det engelske universitetssystem: De fungerer nemlig som fyrtårne og ideal på, hvordan de akademiske frihedsgrader bør være. Man skal nemlig ikke gøre sig illusioner om det engelske universitetssystem frihedsgrader: Der er utrolig stor forskel mellem institutionerne, i ressourcer, i styringsmodel, i frihedsgrader samt hvilke opgaver, man har i praksis. Enkelte er højprofilerede forskningssteder, mens der i den anden ende er universiteter, der har meget få forskningsressourcer, mange løslærere og dermed er rene undervisningsfabrikker".

Friheden til at være kontroversiel og kritisk

Evans er egentlig historieprofessor og hun har ingen særlig forbindelse til den engelske fagforening for universitetslærere (UCU), men hun har i årevis beskæftiget sig med og debatteret universiteternes frihedsrammer, og derfor har universitetslærere i klemme henvendt sig personligt til hende for at få råd:

"Disse sager har fortalt mig, hvor vigtigt det er med den akademiske frihed for den enkelte forsker. Ledelserne prøver at gøre den akademiske frihed til noget, som gælder for institutionen (som i det danske system). Men den enkeltes frihedsgrader må være beskyttet, så det er risikofrit at udtrykke sin forskning efter bedste faglige overbevisning, men også at deltage i samfundsdebatten med kontroversielle synspunkter ud fra sine faglige indsigter samt at sige universitets ledelse imod", forklarer hun. "Og frihedsgraderne lyder flot, men er slet ikke så selvfølgelig, som de måske lyder. Det kan være nogle formelle rettigheder, mens realiteten er ganske anderledes".

Fortrolighedsklausuler og whistleblowing

"Der findes steder med fortrolighedsklausuler, hvor det er helt uklart, hvad dette omfatter i praksis og derfor nærmest bliver et generel tavshedspålæg. Og på mange institutioner er der faktisk en udbredt praksis med at undertrykke åben kritik med henvisning til, at man skal beskytte universitets 'reputation'. Og mange Academics holder sig faktisk tilbage fra at kritisere, fordi man er mere loyal over for sin institution end med at bevare de akademiske frihedsgrader ...", forklarer hun.

Et helt særligt problem er whistle-blowing, nemlig at man sladrer om problematiske forhold:

"Det er et godt mål for, hvor store frihedsrammerne er, om der er en ordentlig beskyttelse af 'whistle-blowing'. I bureaukratiske organisationer og hvor der foregår forvaltning og magtudøvelse er det vigtigt, at der er en ventil, så mis-management kan afsløres, også selv om det ikke passer magthavere. Men uden store frihedsgrader kan det være meget risikabelt at stille op som 'whistle-blower'. De risikerer jo, at deres dømmekraft mistænkeliggøres. Og det er meget ofte set, at 'whistlebloweren' pludselig bliver problemet og ofret, fordi magtfulde parter ikke ønsker, at sager skal komme frem i dagens lys ..."

2009	2008	University	Country	Peer Review	Teaching	Research	International Outlook	Employment	Alumni	Total Score
1	1	Harvard University	USA	100	100	99	100	95	79	100.0
2	2	University of Cambridge	UK	100	100	100	99	99	94	99.8
3	3	Yale University	USA	100	99	100	94	95	77	99.3
4	7	University College London	UK	99	99	100	90	99	99	99.0
5+	4	Imperial College London	UK	100	100	100	90	99	100	97.8
5+	4	University of Oxford	UK	100	100	100	90	99	97	97.8
7	8	University of Chicago	USA	100	99	97	99	77	80	96.8
8	12	Princeton University	USA	100	99	97	100	99	81	96.8
9	9	Massachusetts Institute of Technology	USA	100	100	99	100	91	95	96.3
10	5	California Institute of Technology	USA	99	77	87	100	100	99	95.9
11	10	Columbia University	USA	100	99	97	97	79	89	95.8
12	11	University of Pennsylvania	USA	99	99	95	99	82	80	94.2
13	13+	Johns Hopkins University	USA	99	79	100	99	79	71	94.1
14	13+	Duke University	USA	99	97	100	99	79	80	93.9
15	15	Cornell University	USA	100	99	95	94	79	75	93.9
16	17	Stanford University	USA	100	100	71	100	75	94	93.7
17	16	Northwestern University	Australia	100	97	75	77	79	97	93.7
18	18	University of California, Berkeley	USA	100	100	75	100	99	94	93.7
19	20+	University of British Columbia	Canada	100	95	54	77	74	95	93.2
20	20	University of Queensland	Australia	94	95	47	67	99	83	93.1
21	20+	École Polytechnique Fédérale de Lausanne	Switzerland	67	79	90	94	100	100	93.0
22+	24	Osaka University	Japan	92	79	90	69	74	70	92.1
23+	26	Trinity College, Dublin	Ireland	99	94	72	49	99	93	92.1
25	27	Monash University	Australia	99	99	94	40	99	99	92.0
26	27	Chinese University of Hong Kong	Hong Kong	87	77	77	59	97	79	79.8
27+	25	University of New South Wales	Australia	99	99	79	60	82	93	79.0
28+	30+	Soochow National University	South Korea	99	99	90	40	79	70	79.0
29+	31	University of Amsterdam	Netherlands	93	81	79	60	71	70	79.9
29+	30	Tsinghua University	China	99	83	95	74	45	74	79.9
32	42	University of Copenhagen	Denmark	94	67	100	49	71	73	78.8
33+	40	New York University	USA	94	94	75	63	79	62	78.4
33+	30+	Peking University	China	100	93	89	79	74	79	78.4
34	46	Boston University	USA	87	87	69	67	79	99	77.8
35+	70+	Technical University of Munich	Germany	73	99	60	58	74	74	76.2
36+	61	Tokyo Institute of Technology	Japan	81	79	72	80	71	49	76.2
37	57	Heidelberg University	Germany	90	47	77	59	79	89	76.2
38	69	University of Warwick	UK	99	100	60	79	95	97	75.7
39	74	University of Alberta	Canada	89	71	65	52	91	66	75.4
40	64	Lund University	Netherlands	89	78	70	97	74	49	75.3
41+	85	University of Auckland	New Zealand	95	99	79	45	80	99	74.7
42+	55	University of Wisconsin-Madison	USA	90	79	64	67	79	79	74.7
50+	87+	Aarhus University	Denmark	60	51	65	75	69	65	74.5
43+	71	University of Illinois at Urbana-Champaign	USA	90	86	73	63	71	49	74.5
45	72	Katholieke Universiteit Leuven	Belgium	94	80	75	73	60	75	74.2
46	75	University of Birmingham	UK	79	81	67	63	60	79	73.9
47+	66	London School of Economics	UK	89	100	53	79	100	100	73.7
47+	66	UCLA	USA	94	99	55	79	67	67	73.7

2009-ranking: Aarhus tog spring opad

12. oktober: Aarhus tog et stort spring opad fra nr.81 til nr. 63 på TIMES HIGHER EDUCATIONs verdensranking. Det skyldes især, at rekrutterings-scoren er blevet meget bedre, men også at peer-reviews af Aarhus' forskning har givet bedre karakterer end tidligere og at student/lærer ratioen er forbedret (= at der er kommet flere lærere pr. student).

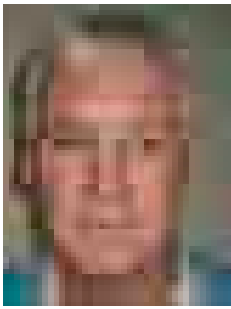
Den prestigefyldte og omstridte THE-verdensranking ventes hvert år med spænding på alverdens universiteter, fordi den kan bruges til at tiltrække studenter og politikeres opmærksomhed.

I 2008-rankingen var det KU, som tog et tiger-spring opad fra nr. 93 til nr. 48, fordi man havde fået flere lærere pr. student (efter indfusionen af Landbohøjskolen og Farmaceutuniversitetet året forud). KU bevarer i 2009 sin position, men man vil nok være meget ked af at være rykket ud af TOP50 - som nr. 51. KU er faldet lidt bagud på baggrund af en marginalt dårligere score fra de internationale peer-reviews. På student/lærer-ratioen scorer KU dog fortsat maximum 100.

DTU dumper derimod drastisk nedad fra nummer 133 til nr. 159, især på baggrund af en markant ringere score fra de peer-review'ere.

KU er fortsat skandinaviens højst-rankede universitet, men nu er Aarhus pludselig på andenpladsen, foran Lund (67), Uppsala (75), Oslo (101), Helsinki (108).

I toppen er de gamle kendinge: Harvard, Cambridge, Yale, UCL, Imperial, Oxford. De første 16 på listen er enten amerikanske eller engelske - og de høje scorer (100) er især på peer-review eller få studenter pr. lærer. Men det er også bemærkelsesværdigt, at asiatiske universiteter avancerer.

Dansker i det engelske system

Klaus Nielsen var indtil 2007 ansat på RUC. Han er nu professor i institutionel økonomi på Dept. of Management ved Birkbeck College i London.

VOXPOP

Hvad er det bedste og det værste ved det engelske system?

"Personligt finder jeg det meget stimulerende at være et sted, hvor man føler sig i et globalt centrum, også forskningsmæssigt. Engelske universiteter, især i og omkring London, er verdensuniversiteter, og det gælder både mht, studerende og lærerstaben. Det værste er evalueringssmækket og dets konsekvenser i en magtfuld, oppustet central-administration og så bevillingssystemet, som giver en stor differentiering mellem universiteterne, hvor enkelte er økonomisk og intellektuelt meget velforsynede, og mange hører til i den modsatte ende.

En af de ting, det er svært at acceptere som dansker fra en socialdemokratisk velfærdsstat er, at England på mange områder er et samfund, der fortsat er markant præget af sin historiske baggrund med statusorientering og privilegier til visse samfundsgrupper. Det gælder også universitetsverdenen. Her lægger man ofte mere vægt på, hvor du kommer fra, end hvad du kan. En eksamen fra et af de store universiteter er et stempel, som baner vejen for karriere og forskningsbevillinger.

Er der noget, du absolut ikke savner ved det danske uni-system på undervisningssiden?

"Kritikken af danske bliver et spejlbillede af, hvad der fungerer her. Jeg savner ikke den udemokratiske styring og heller ikke den svage administrativ support af universiteterne i Danmark. Jeg er glad for, at der er mindre undervisning og mere tid til forskning, end der var på RUC. Også i England kører man kurser og er vejleder, men man har klart færre konfrontationstimer. Samtidig er der også en lidt anden kultur omkring undervisningen i England. Der er en klarere forventning om, at undervisningen har høj kvalitet. Det er min oplevelse, at midelmådig kvalitet i undervisning i højere grad accepteres i Danmark. Strukturelt er året lidt anderledes opdelt med kortere og mere intensive semestre fra begyndelsen af oktober til midt december samt fra januar til slutningen af marts plus en forsommer med vejledning og eksamen. Det oplever jeg som en fordel, da det også giver mere sammenhængende perioder til forskning.

På negativsiden tæller så, at der er mere assessment og kontrol med, hvad du laver, både ansatte og studerende, og det opleves ikke som produktivt. Der bruges således lang tid på at rette 'essays' og eksamensopgaver. Og det er umanerligt kedeligt, for opgaverne minder om hinanden og ikke inspirerende. Derudover er kvaliteten i specialer langt under den danske standard.

Hvad med forskningssiden?

Igen må jeg nævne assessment og kontrol som i det tidligere RAE (Research Assessment Exercise), som der bruges mange kræfter på. Det er noget, der tages meget alvorligt, fordi universitetets ranking oversættes direkte til bevillinger. Det er en af grundene til, at der på universiteterne er en oppustet central forvaltning, der bruger mange ressourcer på at forholde sig til diverse evalueringer og udarbejde input til centrale myndigheder.

Internt er det også kilde til rivalisering, fordi hver afdeling/evalueringsenhed kan vælge, hvor mange og hvilke forskere de lader indgå i evalueringen, og dette betyder meget for dine individuelle muligheder for forfremmelse og lønstigning.

Man der skal et forbehold ind: Nogle få universiteter er elfenbenstårne med megen høj kvalificeret forskning, andre satser på praktisk orientering (professions-orientering) og en helt tredje kategori er de rene undervisningsanstalter, hvor lærerne ikke har selvstændig forskning. Mit eget universitet Birkbeck ligger i den bedste femtedel.

Hvilket samspil er der mellem ledelsen og de ansatte?

Det administrative støttesystem fungerer meget bedre i England. Skal du skrive forskningsansøgninger, så kan du trække på en enorm ekspertise hos en professionel, proaktiv afdeling for 'research grants'. Der er også afdelinger for 'business relations', der på særdeles kvalificeret vis understøtter universiteternes forbindelser med omverdenen. Generelt fungerer støttesystemet ikke bare reaktivt, men proaktivt; det vil sige at man faktisk forsøger at være på forkant med morgendagens krav.

En del af forklaringen på den større administrative professionalismisme kan være, at engelske universiteter i høj grad bruger AC-tap'ere, dvs. folk med akademiske kvalifikationer og ofte med erfaringer som lærer. Universitetsadministrative jobs har klart højere status blandt akademikere end i Danmark.

Hvad med medarbejdernes indflydelse?

"I Danmark roser vi os af vores demokratiske traditioner, men det gælder i hvert fald ikke

universiteterne, hvor det er min oplevelse, at der sneget sig en ny logik ind med udpegede ledere, som orienterer sig opad mod ledelsens og mod politikernes krav og ikke nedad mod medarbejderne. Det giver ringe indflydelse og forkrampede miljøer, hvor man ikke siger sin mening.

I England er der også udpegede ledere, men ikke helt ned på institutlederniveau, hvor der er valgte ledere, som det tidligere også var tilfældet i Danmark, og der er omfattende inddragelse af medarbejderne forud for udpegnings af ledere på højere niveauer i organisationen. Det har som konsekvens høje krav til informationsniveau og medarbejderinddragelse. På institutniveau tages de fleste ting op i plenum på (månedlige) lærermøder. Er man aktiv og interesseret kan man altid se, hvad der besluttet og deltage i beslutningsprocessen. Jeg oplever, at det giver gennemsigtighed og stort engagement, som er gået tabt i Danmark.

Er der forskel på universiteternes rolle i samfundet?

"Set i forhold til England oplever jeg at der ikke er særlig status omkring universiteter og professorer i Danmark. Der er ikke større respekt om eksperter. Og der er en vis anti-intellektualisme. I England nyder de førende universiteter traditionelt langt større respekt i samfundslivet. Universiteternes status er langt højere. Det kan måske skyldes respekt for videnskulturen: videnskab spiller en større rolle i dele af det offentlige liv. Men det kan også skyldes, at de omfatter et noget større uddannelsesområde, omfattende mellemuddannelser eller professionsuddannelserne som skolelærere og sygeplejerske.

Men universiteternes særlige rolle forpligter også til at optræde seriøst og deltage i samfundsdebatten.

Hvis du nu pålægges at give danske universitetslærere en opsang, hvad skal den så gå på?

"Der er gode grunde til at være glad for ting i det danske system, især lighedspræget og at alle universiteter fungerer på et rimeligt højt niveau. Men de danske universiteter er ikke så integrerede i samfundet og så aktive udadtil, som de kunne være. De er lidt tilfredse med at leve i en institutionel glasklokke. En opsang kunne derfor gå på, at de skulle bestræbe sig mere på at gøre sig synlige, blande sig mere i samfundsdebatten og indgå aktivt som medspillere i en række samfundsmæssige sammenhænge, hvor de i dag som oftest er fraværende.

Danske studerende er modne, selvstændige og kritisk bevidst – og så er de gode til fremmedsprog.

Det er nogle af forklaringerne på den popularitet, danske studerende nyder i udlandet, hvilket kan mærkes på antallet af udvekslingspladser, der tilbydes danske universiteter.

SELVROS

Således har KUs internationale kontor netop oplevet, at Barnard College, der hører under Columbia University i New York, udvider antallet af pladser, der tilbydes danske KU-studerende fra 3 til 15.

Chefen for det KUs internationale kontor **John E. Andersen** ser det som udtryk for den generelle begejstring for danske studerende, som han har kunnet konstatere gennem en årerække.

"De danske studerende er på mange måder mere modne. De er ældre, de er berejste og kender til verden. Og så har de en reflekteret kritisk indstilling til tingene, og det kan udenlandske lektorer godt lide".

Han nævner som eksempel samarbejdet med University California, hvor man opgør tilfredsheden med de udenlandske studerende, og her ligger KUs altid helt i top.

John E. Andersen: Når udenlandske studerende kommer her

Ifølge John E. Andersen er det især i det angelsaksiske universitetssystem på bachelor-delen, at danske studerende udmærker sig positivt i forhold til de lokale.

"I det angelsaksiske system er der stor forskel på bachelor- og kandidat-studerende. Når vi snakker undergraduates, er universitetet nærmest som en blanding af gymnasium og fritidshjem, hvor de studerende bliver behandlet som børn. Og her adskiller danske udvekslingsstuderende sig med deres selvstændighed og evne til at formulere, hvad de gerne vil. Vi har også eksempler på, hvordan de udvekslingsstuderende går ind og medvirker i forskning", fortæller han.

Forskellen kan også ses den anden vej – når studerende fra det angelsaksiske system kommer her.

"Vi oplever, at det er dygtige, intelligente folk, men de har ikke den samme modenhed og erfaring. Når de kommer her, skal de vænne sig til at mere frit system og en mere tilbagelænet

holdning. De oplever, at danske studerende ikke arbejder så meget løbende, for så til gengæld mod slutningen af semestret at forsvinde for at arbejde med lange opgaver", fortæller John E. Andersen.

Hanne Leth Andersen: Forskningsbaseret undervisning rykker

Hanne Leth Andersen, direktør for CBS Learning Lab, kan bekræfte de danske udvekslingsstuderendes popularitet. Hun har en fortid som international koordinator for fransk-studiet på AU, og her kunne de studerende stort set få de pladser, de ville, fortæller hun.

Hun nævner ligesom John E. Andersen de studerendes selvstændighed og kritisk-analytiske sans.

"Vi er meget metode-orienterede, og vi er også vant til at gå kritisk til værks og selv tage ansvar. Det giver en god evne til at kunne tackle nye kontekster, hvor udenlandske studerende nok i højere grad forventer at få at vide, hvad de skal gøre", siger hun.

Og så tilføjer hun en banal, men alligevel vigtig faktor, nemlig villigheden til at tale andre sprog: "Danske studerende ikke er bange for at tale fremmedsprog. Vi tør godt sige noget, selvom vi ikke er så gode til det, og vi har lyst til at prøve at begå os på fremmedsprog. Den sproglige frejdighed er rigtig god at have med", siger hun.

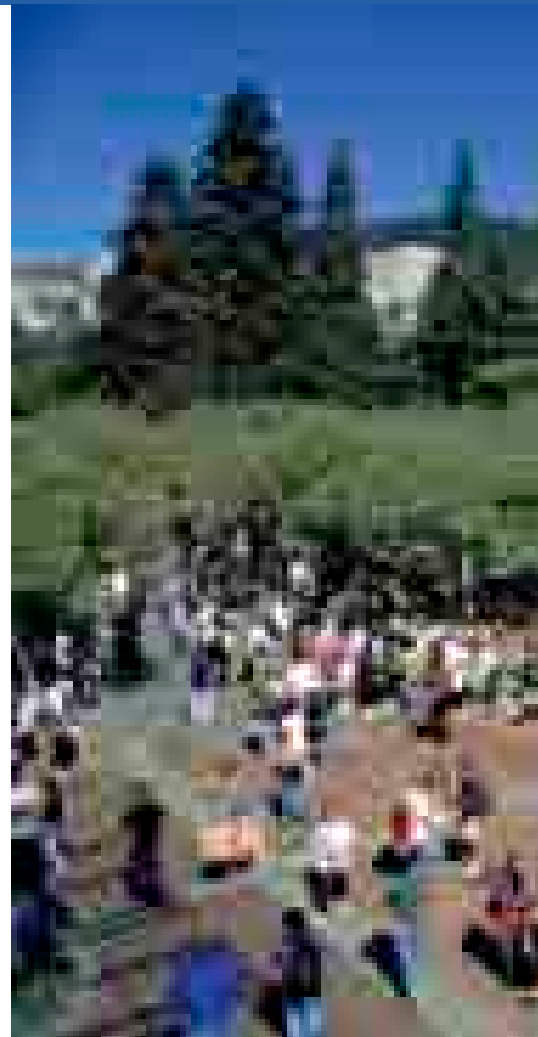
De positive egenskaber blandt danske studerende tilskriver hun dels den undervisningspædagogiske metode på universiteterne, dels det danske skolesystem generelt – hvilket i øvrigt hænger sammen i hendes øjne.

Vi er meget metode-orienterede, og vi er også vant til at gå kritisk til værks og selv tage ansvar. Det giver en god evne til at kunne tackle nye kontekster, hvor udenlandske studerende nok i højere grad forventer at få at vide, hvad de skal gøre

Hanne Leth Andersen

"Det, der er så stærkt i vores uddannelser, er at de er forskningsbaserede. Og det handler ikke om, at det er forskere, der står og underviser. Det handler om at de studerende lærer at bruge forskningsmetoder og være metodefokuseret på en kritisk måde. Med andre ord at de kan stille spørgsmålet: hvilken metode er god til det her?"

Danskeren: Danske studerende tør stille spørgsmål

Og når forskningsmetoden er i fokus på universitetsuddannelserne, er det følge Hanne Leth Andersen noget, der smitter af på hele undervisningssystemet.

"I øjeblikket er det noget, der gennemsyrrer universitetssystemet, og fordi det er valouriseret her, hvor blandt andet gymnasielærerne bliver uddannet, slår det også igennem i gymnasiet og folkeskolen", siger hun.

Som international koordinator på fransk-studiet havde hun mest at gøre med det sydeuropæiske universitetssystem. Her vil man til sammenligning opleve større fokus på faktuel viden, og så en større distance mellem den studerende og underviseren.

"Vores ballast indebærer en kortere vej fra studerende til underviser. Når danske

danske studerende

rændighed. lyder som feel-good, men hvorfor er det sådan, spørger FORSKERforum

Danske udvekslingsstuderende er populære. På University of California Berkeley ligger danskerne altid i top, når de studerende evalueres.

studerende kommer ud, går de i kødet på underviserne – de tør stille spørgsmål – og det kan de fleste undervisere godt lide”, siger Hanne Leth Andersen.

USA-dekanen: God tilpasningsevne

Men at danske studerende skulle have et tættere forhold til deres underviser, er en påstand, der bliver modsagt på den anden side af atlanten: **Hillary Link** er dekan for de internationale programmer på Barnard College og har således været med til at beslutte den kraftige forøgelse af antallet af danske udvekslingsstuderende. Udvekslingen af studerende er et nyt tiltag på Barnard, og det er efter et meget succesfuldt bekendtskab med fire danske studerende, at man besluttede at tilbyde hele femten pladser til KU.

Link nævner også danskernes modenhed, sproglige egenskaber og deres evner til at

tilpasse sig både fagligt og socialt, som store plusser.

Formel eller reel distance til læreren?

Men hun mener også, at danskerne studiemæssigt fik sig en positiv overraskelse, blandt andet omkring forholdet til underviserne.

”En af de danske studerende fortalte en interessant ting. I Danmark kalder de lærerne ved fornavn, så den formelle distance er mindre end her. Men den reelle distance føles til gengæld større i Danmark, syntes studenten. Når lærere kommer til Barnard College, er det for at interagere med de studerende – også uden for klasseværelset. Det er ikke ualmindeligt at vores undervisere har studerende til middag eller tager på udflugt med dem”, fortæller Hillary Link.

Barnard-dekanens iagttagelser bekræftes af danske **Hanne Pico Larsen**, der er underviser

i skandinavisk folkløse på Columbia University, som også underviser de danske udvekslingsstuderende på Barnard.

”Her i New York har underviserne noget, der hedder office hours, som er nogle tidspunkter, hvor alle studerende kan møde op til en personlig samtale om en opgave, om deres karakter, eller hvad det nu kan være. Det er noget, de går meget op i, og professorerne opfordrer ofte selv de studerende til at komme. Og det var en særlig oplevelse for de danske studerende, at der pludselig sad en professor og lyttede til, hvad de sagde, gav dem personlig feedback og tog dem alvorligt”, fortæller hun.

Arbejds mængden – udenadslære - til forskel

Forskellen i arbejds mængde og –frekvenser er også en af de forskelle, Hillary Link peger på: ”Det virkede som om, de danske studerende skulle vænne sig til arbejds mængden. På et kursus herovre vil der typisk være ugentlige opgaver, og jeg tror, de nogle gange følte, at der var overvældende meget arbejde. Omvendt føler amerikanske studerende i Danmark sig lidt fortabte, fordi der ikke er de der løbende check-inns”.

Hanne Pico Larsen peger også på arbejds mængden: ”De danske studerende havde troet, de skulle ud og opleve noget mere af New York. Men de fandt ud af, at her bruger man weekenderne til at sidde på biblioteket. Hvis man ikke er forberedt, og ikke kan sige noget fornuftigt i timerne, er det decideret pinligt”, siger hun.

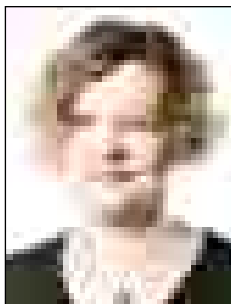
Hun anerkender, at det amerikanske system i højere grad baserer sig på udenadslære frem for metode, men det ser hun ikke som ubetinget negativt.

”Columbia er kendt for at have en ’core curriculum’ – altså en kanon af alle de store tænkere, som man skal igennem. Kritikken er, at man læser og læser, men ikke bruger det kreativt. Men man må også anerkende, at de amerikanske under-graduates kan nogle ting, når de kommer ud – for eksempel kender de klassiske værker, hvor jeg selv har tænkt: hvorfor lærte jeg ikke det. Men det pædagogiske kan man altid diskutere”, slutter Pico Larsen.

lah

Man skal da have tid til Facebook

Lisbeth Klastrup var en af Danmarks første bloggere, og det er stadig på nettet, det meste af hendes arbejde

Lisbeth Klastrup har 499 venner. Nogle af dem deler hun alt med. Tankerne om den gode fest i går eller den dejlige ferie sydpå. Andre får ikke lov at komme så tæt på. De hører mest om interessante links eller spændende blogindlæg fra omverdenen.

Men venner er de alle. I cyberspace.

FORSKER I CYBERSPACE

Og det er endda kun de venner, hun har via Facebook. Derudover er der alle dem, der læser hendes personlige blogindlæg, eller hendes små statements på Twitter.

"Jeg bruger de sociale netværk på internettet rigtig, rigtig meget. Både som en dag til dag opdatering på kolleger og venner og som et netværksværktøj", siger Klastrup, som var en af Danmarks allerførste bloggere.

Forskningsfrihed betyder også forskningsro og retten til at tænke om sin forskning som noget andet end en vare eller et målbart produkt (viden, erkendelse og dannelse er langt mere opmuntrende som mål). God forskning bedrives ikke i et ledigt pusterum onsdag eftermiddag og fredag morgen.

Lisbeths Klastrups blog i indlægget om forskningsfrihed

"I starten – i 2001 – brugte jeg mest bloggen til at være i kontakt med andre ph.d.-studerende, men i dag er den et mere professionelt værktøj, som jeg blandt andet bruger i forhold til mennesker, der arbejder i den digitale mediebranche".

Bloggen, Facebook og Twitter er også stederne, hvor Lisbeth Klastrup ind imellem prøver nogle af sine forskningsideer af.

"Det er en måde at åbne for input fra andre på. Og samtidig en øvelse i at formulere en idé klart og tydeligt, så andre kan forholde sig til den. Jeg synes, jeg har fået interessante tilbagemeldinger, de gange jeg har gjort det", siger hun.

Frygt for at andre skal løbe med hendes tanker eller ideer, har hun ikke:

"Det er aldrig sket. Og skulle det ske, vil jeg altid kunne gå tilbage i min blog og vise, at jeg

skrev om en given ting på en bestemt dato. På den måde giver bloggen jo nærmest copyright på en idé.

Interessen for internettets muligheder og netværk afspejler sig da også klart i hendes forskning og publikationer".

Det kommunikative i facebook og twitter

Lisbeth Klastrup er uddannet i litteraturvidenskab, og det var under hendes specialeskrivning, at hun for alvor fik interesse for internettets sociale egenskaber. Hun begyndte at undersøge, hvordan en fortælling kan udvikle sig, hvis mange mennesker er til stede på samme tid og udvikler den interaktivt.

"Det er stadig det, der fascinerer mig mest – brydningen mellem sociologien og det æstetisk kommunikative", siger hun. Siden har hun også dyrket det, hun kalder opfølgende etnografi især i forhold til de store online spilverdener som World of Warcraft.

"Jeg har for eksempel samlet materiale om, hvordan folk reagerer, når deres person i spillet dør, fortælle lektoren, som naturligvis selv er en dreven Warcraft-spiller. En del af materialet kunne hun finde på bl.a. YouTube. Her ligger der mange film, hvor spillere har filmet deres persons død.

Internettets muligheder er med andre ord hele omdrejningen for Klastrups faglige interesse, og siden 1999 har hun da også været ansat det eneste sted, hvor hun lige nu kan forestille sig at arbejde nemlig på IT-Universitetet i København.

I dag er hun lektor i faggruppen for Innovativ Kommunikation og har dermed mulighed for at forske i de ting, som hun finder allermost interessante – samtidig med at hun kan bevæge sig i et tværfagligt miljø, hvor hun får input fra så forskellige faggrupper som psykologer, dataloger og interaktionsdesignere.

Værdien af at komme helt væk

Det er en diversitet, der også afspejler sig i de to bøger, hun netop nu sidder og skriver på.

Den ene er en meget international udgivelse. Skrevet sammen med to forskerkolleger fra USA og Australien, udgivet på et tysk forlag og trykt i Indien. International Handbook of Internet Research, hedder bogen da også. Den er sat til at blive udgivet i september og skal beskæftige sig med alt fra internetkultur og -teori til internet netværk og computerspil.

Den anden er helt hendes egen, og udspringer af hendes interesse for internettets interaktion.

Bogen skal handle om forholdet mellem software design, æstetik og sociale netværk, og hvordan de tre aspekter til sammen former det,

som Lisbeth Klastrup kalder "sociale historier".

Tankerne bag bogen har hun i foråret haft mulighed for at udvikle langt væk fra hverdagen takket været et stipendium fra San Cataldo fonden. Og hun kan tydeligt mærke, at det betyder meget for hende ind imellem at komme væk for helt at kunne koncentrere sig om forskning.

Det er en arbejdsproces som hendes arbejdsplads er åben over for, hvis det kan passes ind i forhold til hendes andre forpligtelser. Ligesom hun i det hele taget synes, der er åbenhed overfor de ideer, de ansatte måtte have til forskningsprojekter.

Hvad er Twitter:

Twitter er en hjemmeside, hvor man aktivt kan udsende budskaber til omverdenen, fx havde cykelrytteren Lance Armstrong sine meget læste daglige meldinger under Tour de France, og celebrities holder deres fans opdateret..

Twitter er et socialt netværk og en mikro-blogging hjemmeside, der giver brugerne mulighed for at sende egne og læse andre brugeres opdateringer, også kendt som tweets. Det er tekst-baserede posts, der er op til 140 tegn lange. Opdateringerne vises på brugerens profil og kan ses af de andre brugere, der følger vedkommende. Opdateringerne kan sendes via hjemmesiden eller via sms, men de også kan læses som rss-feeds.

Twitter menes pt. at have mellem fire og fem mio. brugere.

Hvad er facebook:

Facebook er et website, som man kan tilmelde sig aktivt og søge sig "venner". Især blandt unge fungerer den som et møde- og orienteringsforum, og det gør den til den mest besøgte af sin slags på hele www..

Facebook er tilgængelig for alle typer af e-mail-adresser, som enkeltperson eller i grupper. Man kan vælge at indmelde sig i et eller flere netværk såsom skoler, arbejdspladser eller geografiske regioner. Siden giver brugerne mulighed for at samle sig i grupper og udveksle tekst og billeder, som man kan sætte på sin profilside. Samtidig kan man kommentere andres profiler ved at efterlade noter på deres sider.

Pt. har Facebook ifølge 1,969,660 danske profiler.

Lad os diskutere forskningsfrihed

"Jeg oplever ikke, at der fra ITU's side bliver lagt nogle bånd på, hvad jeg kan forske i. Båndene kommer fra anden side, nemlig i kraft af, at bevillinger i større og større omfang bliver lagt ud i strategiske puljer, som ikke tager hensyn til, at humanistiske projekter ofte har en meget afsøgende karakter i stedet for at være konkret problemløsende", påpeger lektoren.

Sidste år holdt hun et oplæg om netop forskningsfrihed på et møde mellem ITU's ansatte og en række indbudte politikere. Hun valgte efterfølgende at lægge hele oplægget ud på hendes egen blog. En blog, hun selv har valgt at købe, så hendes meninger her principielt kan være helt uafhængige af ITU. Noget af det, hun har fået respons på, er hendes holdning om, at forskningsfrihed for hende handler om friheden til at vælge, hvor og hvordan hun vil udbrede sin forskning.

"Noget af det, der bekymrer mig lige nu, er, hvad indførslen af den bibliometriske målestok vil have af effekt. Så længe forskning er koblet sammen med udgivelser i bestemte tidsskrifter og de ressourcer, der udløser, er jeg bange for hvad det vil gøre ved udviklingen i forskningen. Hvis man kun kan tage på én konference om året, vil man nok ikke vælge en, der ikke tæller i regnskabet. Og det er en farlig udvikling, fordi anderledes konferencer uden godkendte publikationer kan være der, hvor nye ting kommer frem – sådan er det ihvertfald i høj grad inden for mit eget fagområde".

Hvad er frihed?

Definitionen af god forskning og forskningsfrihed bliver efter hendes mening mere og mere uklar. *Er frihed lig med frihed til helt selv at bestemme alt?* Det, synes hun ikke selv. Hun er helt indstillet på, at hendes arbejdsgiver kan have både ret til og interesse i at styre hendes forskning i en vis grad.

Er frihed da så retten til at få fri til at forske sammenhængende i længere tid? Det, mener hun heller ikke nødvendigvis. Det kan være nødvendigt ind imellem, men god forskning kan også bedrives med en forskningsdag eller to pr. uge, som hun selv prøver at gøre det.

"Forskningsfrihed er for mig et begreb, som bliver brugt i flæng, og jeg synes, det kunne være interessant, hvis vi som forskere fik en bredere debat om, hvad vi egentlig mener, ordet dækker over", slutter Lisbeth Klastrup her – men der kan læses mere på hendes blog: www.klastrup.dk

mef

'Jeg holder af at bedømme andre

Bente Halkier blev i august udpeget som medlem til Det Frie Forskningsråd - Samfund og Erhverv, FSE. Hun er uddannet cand.scient. pol. fra Århus Universitet, Ma. i sociologi fra Lancaster University, England, og ph.d. fra Roskilde Universitet på en afhandling om, hvordan unge forbrugere håndterer miljøhensyn i forhold til deres madforbrug i hverdagen. Hendes forskningsprojekt som adjunkt drejede sig om, hvordan småbørnsforældre håndterer fødevarer-risici i hverdagen, og hvordan de i denne forbindelse bruger medietekster. I april 2000 blev hun ansat på Kommunikation og sidder nu i en lektorstilling inden for videnssociologi. Hun er desuden forskningsleder for forskningsgruppen »Kommunikationsformer og Vidensproduktion«.

VOXPOP

Hvad vil du bruge din nye post i forskningsrådet til?

"Jeg glæder mig til at skulle i gang med det spændende arbejde! Jeg har altid godt kunnet li' at fungere som referee, sidde i bedømmelsesudvalg og den slags, fordi det giver nogle grundlæggende diskussioner med kollegerne om, hvad ordentlig faglighed er - og det er der jo ikke altid indlysende enighed om! Samtidig ved jeg naturligvis, at det også bliver en masse hårdt arbejde at sidde i forskningsrådet, og derfor har jeg tænkt mig at gå ombord i opgaverne med maksimal systematik oveni faglig kritisk sans og åbent sind.

Hvad laver du for tiden?

"Jeg sidder hjemme så meget jeg kan, fordi jeg er ved at færdiggøre manus til bogen »Consumption Challenged« til forlaget Ashgate og har deadline 1.december. Bogen handler om, hvad der sker i vores hverdagsliv, når forskellige medie-diskurser problematiserer vores almindelige madvaner og forbrugsvalg, og bogen forsøger også at slå et slag for anvendeligheden af et praksis-teoretisk perspektiv, som bliver

diskuteret meget i europæiske sociologi-kredse i disse år. Det er en stor fornøjelse at skrive så meget i sammenhæng, og indrømmet, så gruer jeg lidt for hvad FSE-medlemsskabet måske gør ved konklusions-kapitlet!

Hvor arbejder du bedst?

"Det kommer fuldstændigt an på, hvad jeg arbejder med. Jeg skriver bedst hjemme, hvor jeg ikke bliver afbrudt, men holder mest af at lave de fleste andre ting på universitetet.

Hvilke fagbøger har betydet mest for dig?

"Er det ikke lidt gammeldags kun at spørge til bøger? Okay, de to fagbøger der har været vigtigst i min faglige dannelse tror jeg må være »The social construction of reality« af Berger & Luckmann, samt »The constitution of society« af Giddens. Til gengæld er det en artikel som har betydet mest for mig i de senere år, nemlig Andreas Reckwitz (2002): »Towards a theory of social practices« i European Journal of Social Theory.

Hvilke tabuer der inden for dit fag?

"Det er vanskeligt at svare på, når man selv har været »slytlet ind« i fagligheden igennem nogle år. Men når nogen eksempelvis prøver at argumentere for, at biologiske faktorer styrer noget socialt eller kulturelt, så plejer de fleste sociologer at ryge op i det røde felt.

Hvordan bliver man god på dit felt?

"På samme måde som med alt andet, man over sig! Nu mener jeg jo, at man ikke kan producere ordentlige empiriske undersøgelser uden at være stærkt teoretisk forankret, og jeg mener også, at teoretiske tilgange, som aldrig er i berøring med empiriske undersøgelser, er uinteressante. Så for at blive en god samfundsvidenskabelig forsker skal man kunne skræve over begge dele.

Hvis du var Videnskabsminister, hvad ville du så tage fat i?

"At gøre basisbevillingerne til universiteterne og til de frie forskningsråd større og skære ned på de mange halv- og hel-strategiske cigarkassebevillingssystemer, som alt for mange dygtige forskere spilder alt for meget tid med at søge penge ved.

Hvad vil du gerne læse i Forskerforum?

"En overskrift der siger, at de nye universiteter ikke længere systematisk får tildelt mindre basisbevillinger til forsknings-delen end de gamle universiteter - når nu vi som forskere på de nye universiteter bliver fagligt bedømt efter nøjagtigt de samme evalueringskriterier.

mef

Kan enige klimaforskere holde politik

- på klimaløsninger, eller bliver klimaforskerne gidsler, lyder et par spørgsmål op til klimatopmødet

Endnu en god måned til det store klimabrag d. 7.-18. december i København. For nogle fortættes spændingen, andre hænger klimadebatten allerede langt ud af halsen.

Når FORSKERforum nærdækker klimaspørgsmålet skyldes det blandt andet, at processen er et enestående eksempel på banebrydende politiske beslutninger, der direkte baserer sig på forskning, og fordi forskningen i hidtil uset grad bliver gjort til genstand for opmærksomhed og debat.

For nu at bevare overblikket, bringer vi her en forholdsvis enkel – emnet er ganske komplekst – beskrivelse af forskernes forudsigelser sat op imod de reelle politiske udspil. Med andre ord: hvad rækker politikernes vilje til i forhold til forskernes forudsigelser.

Det siger forskerne

At følge med i klimaproblematikken er næsten som at se valgaften i fjernsynet. Konstant tikker der nye forskningsresultater og meldinger ind, som får prognosen til at ændre sig. Og desværre har det især været i negativ retning.

Der er ufatteligt mange faktorer og knapper, der kan drejes på, når det gælder verdens klima. Men den mest centrale handler om koncentrationen af drivhusgasser i atmosfæren – først og fremmest CO₂.

Klimaforskernes faglige bedømmelse af klimamets tilstand bakker op om FN-klimapanelets (IPCCs) vurdering. På en konference i marts i KU – bl.a. arrangeret af oceanograf-professor Katherine Richardson – var der konsensus om dette videnskabelige udgangspunkt.

Men siden IPCCs rapport i 2007 er der faktisk kommet flere forskningsresultater, der viser, at CO₂-koncentrationen stiger hurtigere end forventet, blandt andet fordi havene ikke er i stand til at optage så meget CO₂, som det egentlig var forventet. Blandt andet har lederen af NASAs Goddard Institute James Hansen været ude og pege på en CO₂-koncentration på 350 ppm som målet, hvis 2-graders grænsen skal holdes, og det synspunkt er ved at opnå almindelig anerkendelse i klimaforsker-kredse.

Det gør politikerne

Budskabet til politikerne fra IPCC-forskerne er enkelt: I vælger selv, om temperaturen skal stige 2, 3, 4 grader eller mere.

Politikerne kan hurtigt blive enige om, at temperaturstigningen bør holdes på de to grader. Men der er ikke nogen opskrift eller

24. oktober var international aktionsdag for at markere tallet 350 som målsætning for CO₂-koncentration i atmosfæren. Her er det børn i Etiopien.

forskningsbaseret manual til, hvordan CO₂-reduceringen skal fordeles. Det har gjort klimaforhandlingerne til en mellemting mellem et pokerspil og et kræmmermarked med en masse hvis'er. Spillet går ud på at få de øvrige lande til at påtage sig så stor CO₂-reduktion som muligt.

Derfor hører man jævnligt om betingede udspil – at et land vil reducere sin CO₂-udledning så og så meget, hvis de øvrige industrialiserede lande gør det tilsvarende. For eksempel vil EU hæve sine reduktionsforpligtelser frem til 2020 fra 20 til 30 procent i forhold til 1990-niveau, men kun hvis alle i-lande forpligter sig til mindst 20 procents reduktion.

Som sagt kræver 2-graders grænsen, at de industrialiserede lande nedbringer udledningen af CO₂-ækvivalenter med 25-40 procent. Er det politisk og klimamæssigt realistisk? Det er der to forskellige rapporter, der har forsøgt at analysere ved at kigge på de udmeldinger og løfter, I-landene er kommet med. De to rapporter kommer ud med lidt forskellige tal, men tendensen er den samme: Nedbringelsen er slet ikke nok:

Det amerikanske World Resource Institute opererer dels med en konservativt skøn, dels med et optimistisk skøn af hvor langt I-landene vil gå. Det giver en samlet reduktion på henholdsvis 10 og 24 procent. Det østrigske analyseinstitut IIASA laver to tilsvarende beregninger og kommer frem til en samlet reduktion på henholdsvis 5 og 17 procent.

Altså et godt stykke under de 25-40 procent,

som IPCCs skøn – der i dag betragtes som meget konservativt og formentlig utilstrækkeligt – lyder. Faktisk peger de tal mere mod en koncentration af CO₂-ækvivalenter på 550 eller måske 650 ppm og således en temperaturstigning på 3 til 4 grader, med mindre selvfølgelig man speeder processen yderligere op i de efterfølgende år.

Hvad tænker en typisk klimaforskeren om politisk passivitet

Hvis man skal tage I-landenes forhandlingsmæssige udmeldinger for givet, kan jordboere se frem til en temperaturstigning på 3 til 4 grader og hvad deraf følger af fundamentale omvæltninger for mennesker, dyr og planter.

Man skulle tro, at den slags ville få sindet i kog hos en forsker, der gennem en årerække har været med til at dokumentere sammenhængene og de voldsomme konsekvenser omkring den menneskeskabte klimaforandring.

Men klimaøkonom Kirsten Halsnæs fra DTU Risø, der er en af forfatterne til IPCCs rapporter, har ikke meget andet end et træk på skuldrene til overs for den politiske defensiv: "Jeg er ikke chokeret over det, og det er ikke noget, jeg lægger så mange følelser i. Det ville være naivt at tro, at det er noget, vi alle kunne blive enige om".

Hun stiller sig tilfreds med, at hun og hendes forskerkolleger har gjort deres arbejde ordentligt, så det i hvert ikke er der, hurdlen ligger: "Jeg

ville udtrykke det sådan, at der er tilstrækkeligt videnskabeligt grundlag for at træffe beslutninger. Det er ret velbelyst, hvad det vil koste. Jeg kan jo ikke påvirke, hvad de kan blive enige om i USA eller i Canada. Det er først i det øjeblik for eksempel USA begynder at argumentere med, at så kan de ikke få deres økonomi til at hænge sammen, som George W. Bush gjorde op til Kyoto-aftalen. Så kan jeg komme på banen og få tingene på det rene”, fortæller hun.

Klimaforskere som gidsler i det politiske spil

Faktisk bliver hun mest irriteret i det øjeblik, hun bliver trukket ind over grænsen mellem eksperter og beslutningstagere. Og det mener hun sker i forhold til IPCC og klimaspørgsmålet, hvor det ofte hedder – blandt andet udtalt af tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen – at IPCC anbefaler at maksimal temperaturstigning på to grader.

”Vi har aldrig sagt om det skal være 2 eller 3 grader, men nogle forsøger at shortcutte ved at sige, at vi er kommet med anbefalinger. Det gør de for at lukke nogle politiske forhandlinger, og så bliver vi taget som politiske gidsler”, siger Kirsten Halsnæs.

Klimaforskernes konsensus om klimatilstanden:

Langt hovedparten af verdens klimaforskere bakker op om FN-klimapanelets (IPCCs) vurdering:

IPCC udgav i 2007 en rapport, der satte tal på sammenhængen mellem drivhusgasser i atmosfæren og temperaturstigninger. Her fremgik det, at en temperaturstigning på 1,4 grader over forindustrielt niveau er uundgåelig, og hvis man vil holde temperaturstigningen mellem 2 og 2,4 grader, så må koncentrationen af CO₂ i atmosfæren ikke overstige 400 ppm (parts per million), svarende til 490 ppm CO₂-ækvivalenter (CO₂ og andre drivhusgasser).

Går man over de niveauer, vil temperaturen stige yderligere, og således også den globale vandstand. IPCC påviste også en række andre følgevirkninger – de fleste negative – af en temperaturstigning.

I IPCCs model kræver en fastholdelse af koncentrationen af CO₂-ækvivalenter i atmosfæren på 450 ppm at den globale udledning i 2020 skal nedbringes med 25-40 procent i forhold til 1990-niveau. En reduktion, der i første omgang påhviler de industrialiserede lande, hvilket blev aftalt på klimatopmødet på Bali. Det er altså den byrde, vi rige lande skal fordele imellem os, hvis vi vil holde temperaturstigningen i nærheden af to grader.

Selvom hun personligt også går op i klimaet, så ved hun, at hun tjener sagen bedst ved at have et jerngreb i sin objektive forskerrolle: ”Alle ved, at økonomerne er nogle af de vigtigste rådgivere, når de endelige beslutninger skal tages. Så hvis vi kan bevare vores objektivitet og det, vi skriver, bliver anerkendt af de amerikanske forskere, så står vi meget stærkt”, siger hun.

Og med hensyn til en aftale i december i København, tager hun det også ganske roligt: ”Jeg er ikke så bekymret. Hvis der ikke bliver en aftale i år, bliver det et andet år i en anden by. I Danmark tænker vi meget, at det er alt eller intet. Men den her dagsorden kommer ikke til at forsvinde lige foreløbig.”

lah

FNs risiko-scenario: CO₂-udledningers konsekvens for den globale opvarmning og for havvandsstand over forskellige tidsrækker.

Kategori	CO ₂ -koncentration ved stabilisering (2005 = 379 ppm) ^(b)	Koncentration ved stabilisering i CO ₂ -ækvivalenter, inkl. drivhusgasser og aerosoler (2005 = 375 ppm)	År med størst CO ₂ -udledning ^(a,c)	Ændring i globale udledninger af CO ₂ i 2050 (% af udledningerne i 2000) ^(a,c)	Gennemsnitlig global temperaturstigning over niveauet fra før industrialiseringen ved ligevægt ved hjælp af "bedste skøn" for klimafølsomhed ^(d,e)	Gennemsnitlig global stigning i havvandsstand over niveauet fra før industrialiseringen ved ligevægt, kun fra varmeudvidelse ^(f)	Antal vurderede scenarier
	ppm	ppm	år	procent	°C	meter	
I	350 - 400	445 - 490	2000 - 2015	-85 to -50	2,0 - 2,4	0,4 - 1,4	6
II	400 - 440	490 - 535	2000 - 2020	-60 to -30	2,4 - 2,8	0,5 - 1,7	18
III	440 - 485	535 - 590	2010 - 2030	-30 to +5	2,8 - 3,2	0,6 - 1,9	21
IV	485 - 570	590 - 710	2020 - 2060	+10 to +60	3,2 - 4,0	0,6 - 2,4	118
V	570 - 660	710 - 855	2050 - 2080	+25 to +85	4,0 - 4,9	0,8 - 2,9	9
VI	660 - 790	855 - 1130	2060 - 2090	+90 to +140	4,9 - 6,1	1,0 - 3,7	5

FORKLARING: Skemaet fortæller fx i scenario 1, hvordan et politisk indgreb med en minimeret CO₂-udledning på efter 2015 sandsynligvis vil føre til 2,0-2,4 grader temperaturstigning og forhøjet vandstand på 0,4-1,4 meter. Scenariet fortæller tilsvarende om tilsvarende konsekvenser ved manglende politiske indgreb (IPCCs rapport danske syntesis-udgave s. 24)

Han er selv klima-bekymret og går ind for CO₂-reduktion. Men som ung forsker i sol-stråling

1,1 kilometer nede i jordenkuglen sidder en ung dansk forsker og giver sit bidrag til en bedre forståelse af klimaet på overfladen.

Det vil sige ... nogle mener faktisk, at han gør det stik modsatte. 31-årige Martin Bødker Enghoff er nemlig forsker i sol-klima – et område, der i sig selv er blevet et kontroversielt indspark i klima-debatten, fordi den stiller spørgsmålstegn ved den videnskabelige konsensus om en fremtidig global opvarmning.

UNG FORSKER

Derfor ser nogle Martin Enghoff og hans kolleger på Center for Sol-klima Forskning på DTU Space som de onde kræfter, der vil stikke en kæp i hjulet på en samlet redningsaktion for klimaet.

Sådan ser han selvsagt ikke på det selv.

"Jeg kan godt lide at se på klimaet som et

Klima-skeptikere: Stråling skyld i den globale opvarmning?

Teorien om kosmiske strålers påvirkning af klimaet, som Martin Enghoff forsker i, er udviklet af Henrik Svensmark i 1997. Den går kort fortalt ud på, at der er en sammenhæng mellem mængden af kosmiske stråler, der rammer jordens atmosfære, og dannelsen af skyer, der reflekterer solens stråling og resulterer i lavere temperaturer.

Når solen spiller en rolle, er det fordi solens aktivitet danner et magnetfelt, der forhindrer en stor del af de kosmiske stråler i at nå jorden. I en periode med lav sol-aktivitet – hvilket vi jævnfør Svensmark er på vej ind i – vil der således være større kosmisk stråling og en større grad af sky-dannelse.

Teorien er kontroversiel, blandt andet fordi den stiller spørgsmålstegn ved, om den globale opvarmning er menneskeskabt i det omfang, som FN's klimapanel har fastslået, og således også ved, om de forslåede CO₂-reduktioner overhovedet er relevante. Den er også blevet modsagt, blandt andet af engelske forskere, der ikke har kunnet finde en sammenhæng mellem kosmisk stråling og sky-dannelsen.

Henrik Svensmark og andre tilhængere af teorien har til gengæld kritiseret FN's klimapanel for at se bort fra sol-forskningen i deres rapporter om den globale opvarmning.

puslespil bestående af en hel masse brikker, der alle sammen skal være kendt for at man kan se og forstå hele billedet. CO₂ er en vigtig brik, ligesom aerosoler, ændringer i Jordens overfladealbedo og så videre. Mit arbejde består i at undersøge endnu en af brikkerne og prøve at finde ud af, hvor stor den er", fortæller Martin Enghoff.

I stålbur med 40 minearbejdere

Og det er så det, han gør, nede i sin grotte – nærmere bestemt i en potaske-mine i det nordøstlige England. For ironisk nok foregår sol-forskning nogle gange bedst dernede, hvor solen aldrig skinner.

Det, han er gået under jorden for at studere, er, hvordan kosmiske stråler – energirige partikler fra verdensrummet – har en betydning for dannelsen af aerosoler (mikroskopiske dråber) og dermed skyer. Eksperimentet foregår ved, at forskerne selv genererer kunstige kosmiske stråler, som de måler effekten af. Hidtil har forsøgene dog været forstyrret af den baggrundsstråling, der trænger igennem overalt på jordens overflade, men på bunden af den engelske mine er man fri for atmosfæriske gener.

"Henrik Svensmark, som er leder af vores center, var i England og holde foredrag, og der var der nogen, der tilbød os et hjørne af det laboratorium, de har fået lov at bygge i minen. Vi sidder så i den ene ende og laver sol-forskning, og så sidder de i den anden ende og leder efter mørkt stof. Så der bliver nørdet igennem, når vi mødes over frokostbordet", fortæller Martin Enghoff.

Minen er stadig aktiv, så hans daglige vej til arbejde foregår i et stålbur sammen med 30-40 engelske minearbejdere, der hejses de 1,1 kilometer ned til bunden.

"Gangene er heldigvis store, så man føler sig ikke klaustrofobisk. Vi sidder også tæt på den ende af minen, hvor luften pumpes ned, så her er temperaturen ganske behagelig, men i den anden ende er luften virkelig varm og tør", fortæller han.

Lokket af skør teori

Martin Enghoff betragter sig selv som klimaforsker, og det var da også interessen for miljø og klima, der i sin tid ledte ham ind på den bane, der til sidst skulle føre ham til DTU's Space-afdeling. I gymnasiet havde han en inspirerende kemilærer, og da han samtidig var miljø-interesseret, lå det lige til højrebænet at søge ind

Martin Enghoff

på Miljøkemi, der netop var oprettet som studie på KU. I kandidat-delen af studiet fokuserede han på atmosfærisk miljøkemi, som også blev emnet for specialet.

Dengang var de kosmiske stråler et af de varme diskussionsemner på studiet, og da Martin Enghoff hørte, at der var et ph.d.-stipendiat ledigt hos Henrik Svensmark, drev nysgerrigheden ham mod DTU.

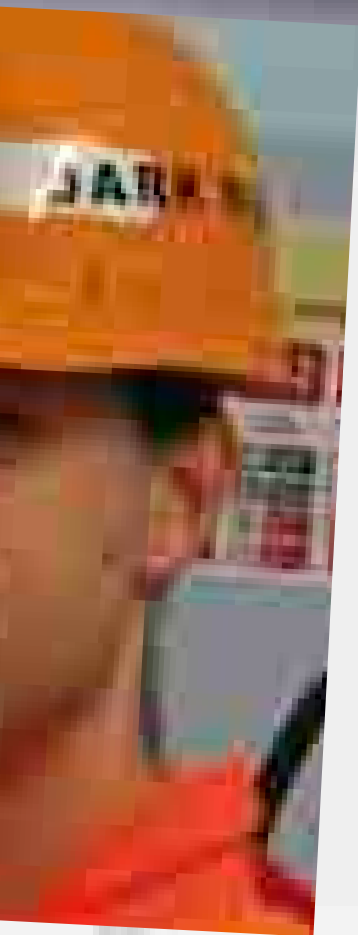
"Min gamle vejleder fortalte mig så, at 75 procent af det videnskabelige samfund syntes, at teorien om de kosmiske stråler var skør, og at de sidste 25 procent ikke havde bestemt sig, og så blev fristelsen for stor", fortæller han.

Og det valg har han ikke fortrudt. Blandt andet fordi hans arbejde – der altså for det meste foregår under mere traditionelle former på DTU – har en stor grad af alsidighed.

"Man kommer virkelig rundt i alle kroge af videnskaben. Mikrofysik, satellitdata, paleoklima, astronomi – der er så mange felter, der spiller ind, at man hele tiden har noget nyt og spændende at se på. Det er en af de geniale ting ved det", siger Martin Enghoff.

går under jorden

oplever Martin Bødker Enghoff, at hans forskning bliver gjort til skurk i klima-diskussionen

voldsomme reaktioner. Dengang jeg startede, mødte jeg en speciale-kollega, der sagde: nå, jeg hører du er gået over til fjenden. Det var så sagt halvt i spøg. Men når man søger midler til forskningen, kan man da godt blive lidt bekymret om der kunne komme et politisk perspektiv ind over vurderingen”, siger han.

Debatten presser forskningen

På den politiske scene bliver sol-klima-forskningen jævnlgt trukket frem som argument for, at man skal holde igen med at begrænse CO₂-udledningen. Men det synspunkt er Martin Enghoff faktisk ikke selv enig i.

”Videnskaben er ikke færdig, og der er masser af ubesvarede spørgsmål, som vi skal til bunds i, men med de oplysninger vi har nu, mener jeg også, vi er tvunget til at handle. Og selvom det måske viser sig, at det ikke var nødvendigt,

er der mange andre gode grunde til at gøre sig uafhængig af fossile brændstoffer.”

Som forsker føler han sig en smule presset af den verserende klimadebat og en offentlighed, der kræver absolutte og endegyldige svar her og nu. Men på den anden side er det en stor tilfredsstillelse at arbejde med et område, som så mange mennesker faktisk interesserer sig for.

”Man er nødt til at tænke meget over, hvad man siger, og det er vigtigt at få alle hvis’erne og men’erne med. Men det er jo også lækkert, at folk er fascineret og at man kan fortælle om det uden at folk får det der glas-agtige udtryk i øjnene, som de nemt får, når man snakker om molekylære vibrationer og andre vidunderlige ting. Jeg nyder at fortælle om, hvad jeg laver, uanset om det er til en folkeskoleklasse eller en samling forskere i en virksomhed.”

lah

Kollega: Du er nok gået over til fjenden ...

Han blev ph.d.-ansat i 2004 på Center for Sol-klima forskning, og i 2008 forlængede han ansættelsen med et post.doc.-stipendiat. Forskningsfeltet har hele vejen været den kosmisk strålings indvirkning på klimaet – en teori, der både er kontroversiel i videnskabelige kredse, men i høj grad også er blevet brugt som politisk kasteskyts i klimadebatten. Senest af tidligere finansminister Thor Pedersen, der fremdrog sol-forskningen som eksempel på klimaforskning, der fejles til side, fordi den ikke passer ind i FN’s klimapanelers konklusioner (FORSKERforum 228).

Enghoff oplever ikke selv, at hans forskningsområde er sat i skammekrogen, men han mærker jævnlgt, at han bevæger sig et meget sensitivt område.

”Jeg synes vores synspunkter jævnlgt kommer igennem. Henrik Svensmark og Jens Olaf Pepke Pedersen skriver kronikker, og de bliver bragt. Jeg tror også, de andre har måttet kæmpe hårdere for det tidligere, hvor teorien var endnu mindre anerkendt, og de har oplevet at få ret

Minikonference:

‘Klimaspin - videnskab og politik’

– onsdag d. 16. december kl. 19-22 i DJØF’s mødecenter, Gothersgade 133

Aftenmødet afholdes under klimatopmødet, men hensigten er ikke at drøfte topmødets politiske indhold eller udfald, derimod at fokusere på de betingelser og gråzoner, som klima-spørgsmålet afføder for forskere og for den offentlige debat om klimaet.

Oplægsholderne vil bl.a. stille spørgsmål som:

- Hvordan har klimaforskeres forskningsfrihed og ytringsfrihed det i klimaspørgsmålet?
- Hvad er det for spin, som styrer klimadebatten i de vestlige lande?
- Har forskere (og journalister) en særlig rolle og et særligt ansvar i klima-spørgsmålet?

Som oplægsholdere optræder to verdenskendte kapaciteter:

1. Videnskabsjournalist CHRIS MOONEY: **”Sammenhængen mellem videnskab og politik – hvordan politikere og embedsmænd bruger (klima-) videnskaben”**. (MOONEY er forfatter til *”The Republican war on Science”*, Delafsnit om *”Underminering ...”* om politisk brug og misbrug af forskning er oversat i FORSKERforum nr. 215).
2. Journalist GEORGE MONBIOT: **”Miljø-spin. Klimaets vanskelige vej til den offentlige dagsorden”**. (Monbiot er verdenskendt for sin politiske aktivisme-journalistik i dagbladet *Guardian*, senest forfatter til den faglige bestseller *”Heat: How to stop the planet burning”*).

Mødet retter sig mod: DJØF’ere, FUJ’ere (Foreningen for Undersøgende Journalister) samt FORSKERforums læsere.

Tilmelding gennem DJØF’s hjemmeside

Arrangør: FORSKERforum

Klimaskepsis: Richardson misinformerer – og Lomborg er ikke skeptiker

FORSKERforum havde i sidste nummer et helt tema om klimaforskningen, hvor journalist Lasse Højsgaard undersøgte, om medierne skævvrider klimadebatten. Anledningen til at det emne kom på dagsordenen var en kronik i Politiken af klimakommissionens formand, Katherine Richardson, hvor hun under overskriften "Klimadebattens onde cirkel" angreb medierne for at give for megen plads til de forskere, der afviger fra konsensus. Hendes argument var, at eftersom 97 % af forskerne er enige om at mennesket er skyld i den globale opvarmning, overeksponerer pressen de sidste 3 procent, og det giver en ond cirkel, hvor det kun er 50 % af befolkningen, der "selv i oplyste lande med et højt uddannelsesniveau" tror på den menneskeskabte globale opvarmning, hvilket får politikerne til at hænge fast i debatten i stedet for at handle.

Desværre savner jeg helt FORSKERforums normale kritiske journalistik i temaartiklerne, hvor man jo kunne starte med at undersøge, om udgangspunktet for Richardson kritik er i orden. Det er det ikke.

Det svæver ofte som en løs påstand i klimadebatten, at alle forskerne er enige om årsagen til klimaændringer, men Richardson citerer faktisk en stor undersøgelse, hvor over 10.000 (hovedsagelig amerikanske) forskere fra relevante fagområder er blevet spurgt, om de mener, at menneskelige aktiviteter udgør et signifikant bidrag til den nuværende globale opvarmning. Godt 3.000 deltog og ifølge Richardson svarede 97,1 % af disse "ja" til spørgsmålet.

Men Richardson misinformerer. Af de 3.000 var det ikke 97,1 % procent, der svarede "ja", men kun 82 %. Det er stadig et pænt flertal, men meget langt fra den enstemmighed blandt

forskere, Richardson gerne vil give indtrykket af, og dermed falder hele hendes argumentation om pressens skævvridning og befolkningens uvidenhed til jorden.

FORSKERforum kritiserer også en opgørelse, Politiken har foretaget af antallet af omtaler af henholdsvis klimaskeptikere og ikke-skeptikere, hvor Politiken finder frem til, at omtalen ikke er så skæv endda. Her kunne man i øvrigt ønske, at FORSKERforum kunne bidrage til at finde et bedre udtryk – forvirringen bliver ikke mindre, når skeptikerne ifølge indledningen til temaet åbenbart er de, "som ikke er så skeptiske overfor klimaets tilstand". FORSKERforum har derfor foretaget sin egen optælling, som giver det modsatte resultat, fordi man inddrager Bjørn Lomborg, der med 571 omtaler langt overgår Katherine Richardsons 123 omtaler. Men Lomborg er ikke klimaskeptiker. Lomborg tager udgangspunkt i konklusionerne fra FN's klimapanel, og han indgår derfor i de 82 % af forskerne, der mener, at menneskelige aktiviteter bidrager til den globale opvarmning. Richardson og Lomborg er således helt enige om menneskets bidrag og størrelsen af de fremtidige klimaændringer, men de er bare uenige om, hvorvidt det er det største problem, som menneskeheden står overfor, og om man får mere ud af at investere sin indsats på andre områder. Men det er en politisk og ikke en faglig uenighed.

Sagen rejser derimod nogle andre spørgsmål om forholdet mellem forskere og beslutningstagere, som FORSKERforum desværre kun berører sidst i sit tema, nemlig om forskerne nu er ved at påtage sig rollen som politikere. I den forbindelse nævnes en klimakonference, som Richardson var med til at arrangere i foråret.

Her er det påfaldende, at hun allerede før konferencen sagde til avisen "The Guardian", at det ikke var en sædvanlig videnskabelig konference, men et bevidst forsøg på at påvirke den politiske proces. Det udmøntede sig blandt andet i, at der blev udsendt konklusioner til pressen fra konferencen, som var direkte rettet til beslutningstagerne, allerede før konferencen sluttede. I et efterfølgende interview i Nature argumenterede Richardson desuden for, at industrien, forskerne og politikerne nu skal arbejde sammen.

Det principielle problem er efter min mening, at vi ser en ændring af den traditionelle rollefordeling mellem politikere og forskere. Forskerne er eksperter, når de udtaler sig om deres fagområde, men udenfor deres fagområde er de ikke mere eksperter end alle os andre. Jeg kan her citere professor Helge Kragh fra Aarhus Universitet for at mene, at i klimaforskningen må det være forskernes primære opgave at fremskaffe så gode data som muligt og lave så pålidelige fremskrivninger, som muligt. Deres sekundære opgave er at fremlægge resultaterne på en måde, så de bliver forståelige for dem, der skal bruge dem. Men det er ikke forskerne, der skal afgøre, om den globale opvarmning er god eller dårlig, eller om væksten i CO₂ bør formindskes, eller hvordan. De skal opstille scenarier for forskellige strategier, men hvilke strategier, der skal følges, kan de som videnskabelige eksperter ikke udtale sig om. Det er politikernes ansvar som befolkningens valgte repræsentanter.

For egen regning kan jeg derfor tilføje, at det således heller ikke er et demokratisk problem, hvis befolkningen indimellem mener noget andet end eksperterne.

**Seniorforsker Jens Olaf Pepke Pedersen,
Institut for Rumforskning- og teknologi, DTU**

SVAR: FORSKERforums dækning

FORSKERforums tætte dækning af klimaspørgsmålet skyldes, at klimaet er et af de mest påtrængende samfundsproblemer, og at der heri er indbygget nogle centrale spørgsmål og konflikter om spørgsmålet mellem forskning og politik og om forskeres rolle som eksperter.

FORSKERforums dækning tager udgangspunkt i respekten for eksperter og videnskab, i at FN's klimapanel (IPCC) og langt hovedparten af verdens klimaforskere er enige om, at jorden bliver varmere, at denne udvikling helt overvejende er menneskeskabt og at der må politiske indgreb til nu, hvis den negative udvikling skal bremses. Det er de præmisser, vi bygger klimadækningen på, for som lægfolk må vi støtte os på eksperternes standarder (og om Richardsons procentangivelser er helt præcise skal ikke miskreditere den

konsensus, der er blandt klimaforskere).

Det betyder ikke, at klimaskeptikere ikke skal komme til orde, hvis de har væsentlige videnskabelige bidrag til debatten. Et interessant spørgsmål er jo, hvor mange klima-skeptikere i forskerkredse, der findes? Det er kun muligt at identificere enkeltpersoner, primært inden for space-forskningen som dig selv.

Du påstår, at FORSKERforums opgørelse over klimaskeptikere er ukorrekt, fordi Lomborg ikke er klimaskeptiker. Men hvis han ikke er det, hvorfor erklærede han sig så ikke enig i IPCCs vurdering og deltog i Richardsons konference for alverdens klima-forskere i foråret? Han stiller sig jo i opposition til den majoritet af forskere, der mener verdenssamfundet skal nedbringe CO₂-udledningen markant, som er et afgørende tema

ved decembers klima-topmøde.

Din personlige bemærkning til sidst om at lægmænds synspunkter kan være lige så gode som eksperters, må redaktionen stå uforstående overfor, for så reduceres journalistik og videnskabelige sandheder til voxpop blandt menigmand på gaden. Selvfølgelig må man parlamentarisk respektere, hvis flertallet af befolkningen ikke mener, at klimaændringer kræver politiske indgreb. Men det suspenderer ikke faglig og saglig videnskabelig viden, for så bliver alle synspunkter på klimatilstanden lige gode, som fx Thor Pedersens opsigtsvækkende mangel på respekt for videnskab/ekspertise.

Red.

AUs årsfest i midsten af september: Lauritz Holm-Nielsen overrækker æresbevisning til den fhv. statsminister.

AUs æres-alumne 2009:

Anders Fogh fortjenstfulde gerninger for universiteterne

I 1970'erne skabte det voldsomt røre i England, da Oxfords akademiske Fællesforsamling (Congregation) afviste et forslag om at gøre fhv. premierminister Margaret Thatcher til æresdoktor på universitetet. De højpanede akademikere blev mødt af protester i offentligheden; Oxford universitet kunne ikke tillade sig at afvise landets førstedame. Men Fællesforsamlingen holdt fast på afvisningen, bl.a. med henvisning til, at Thatcher absolut ikke havde gjort noget godt for universiteter og for forskernes frihedsrammer - og for mange spillede det sikkert også ind, at hun havde bidraget til social skævvridning og ført en operette-krig om Falklandsøerne.

På Aarhus Universitet havde man ikke de samme fine akademiske fornemmelser eller bedømmelseskriterier, da rektor Lauritz Holm-Nielsen i år udnævnte fhv. statsminister Anders Fogh Rasmussen til "æres-alumne". Ærestitlen uddeles til "en kandidat fra Aarhus Universitet, som på en enestående måde har bidraget til

samfundets udvikling og dermed til at understrege universitetets betydning", lyder kriteriet for udnævnelsen.

Om Anders Fogh Rasmussens fortjenester blev sagt, at han blev cand.oecon. fra AU i 1978, og at han "indtil videre er den eneste af universitetets kandidater, som er nået hele vejen til landets mest betydningsfulde politiske post og som sådan et fremragende forbillede for Aarhus Universitets studerende. Universitetet har også bemærket Anders Fogh Rasmussens dybe forståelse for universiteternes rolle i samfundet og for landets udvikling i globaliseringens tidsalder. Anders Fogh Rasmussen har også indsigtfuldt og med stor nysgerrighed engageret sig i diskussioner på det højeste akademiske niveau i verdens førende tænketanke og på universiteter i blandt andet Boston og Washington, i forbindelse med etableringen af Globaliseringsrådet".

Lauritz Holm-Nielsen uddyber ikke nærmere, hvilken positiv betydning den forhenværende

statsminister har haft for universiteterne. Det nævnes således heller ikke, at han var statsminister i 2001-2007 – netop perioden med indførelse af Universitetslov og fusioner. Her skete de mest drastiske reformer for dansk universitetsverden med politisering, med indførelse af stor politisk styring ud fra og med drastisk indskrænkning af forskernes frihedsrammer (ifølge 6488 protestunderskrifter, FORSKERforums medarbejder-undersøgelse, CAPACENTs interviewundersøgelse, høringsvar til Uni-Evalueringen m.m.).

Det er rektoratet, som har indstiftet alumneprisen på Aarhus Universitet, og det er rektoratet som udpeger og overrækker prisen, som er en skulptur udført af billedhuggeren Hanne Varming.

Titlen som æres-alumne er kun uddelt to gange. Sidste år gik den til hans kongelige højhed, kronprins Frederik.

jø

LÆSERBREV

Berigtigelse: Om RUCs nye rektor

FORSKERforum 228 omtalte i en artikel på side 15 udpegningen af RUCs nye rektor, og gengav forskellige RUC'ske opfattelser af vores nye rektor. Her skriver FORSKERforum, at undertegnede ikke ville udtale sig.

Det er forkert. Fire dage før udpegningen

blev jeg spurgt om hvilke udfordringer en ny rektor på RUC ville have. Her svarede jeg, at en tidligere rektor ikke skulle udtale sig om en ny rektors udfordringer. Hvis jeg efter vores nye rektors udpegning var blevet spurgt om min holdning til ansættelsen af vor nye rektor Ib

Poulsen, ville jeg have udtalt, at det var et godt valg, som jeg forventede mig meget af.

Det er ærgerligt at blive refereret for noget, som jeg ikke har udtalt mig om.

Lektor Henrik Toft Jensen, studieleder på RUC-Miljø og Samfund

BEKENDTGØRELSE: Til Jordbrugsakademikere og dyrlæger

Bestyrelserne i DDD og JA har med virkning fra 1. januar opsagt samarbejdsaftalen (med DM, DØF og DF) om udgivelse af FORSKERforum. Det betyder, at DDD og JA fra denne dato ikke har repræsentanter i FORSKERforums redaktion og dermed ikke længere vil være medskribenter på lederne i bladet. Og så betyder det, at fra 1. januar vil DDDs og JAs 750 forskere og universitetslærere ikke længere modtage bladet.

Der vil dog være mulighed for at abonnere på bladet som selv-betalere at tilmelde sig med navn og adresse til medlems-organisationen (HUSK: mærket "FORSKERFORUM"). Abonnement koster 200 kr. årligt, inklusive forsendelse.

Tilmelding kan kun ske en gang årligt. For 2010 skal ske inden 1. januar 2010. (Næste tilmeldingsmulighed vil være i december 2010).

Medlemmer af DDD: ddd@ddd.dk

Medlemmer af JA: post@ja.dk

Dette indlæg handler om kollektivt hykleri i en profession, der himler op om, hvordan den akademiske frihed undergraves, samtidig med, at den hele tiden opfinder nye metoder til intellektuelt tyranni. Vel er den akademiske frihed under beskydning i dette land, men der er tale om noget, vi i det store og hele selv har medskyld i.

Her nævner jeg blot tre eksempler:

- forskerens medskyld i specialisering
- forskerens medskyld i forherligelsen af *peer review*
- forskerens medskyld i bevillingslotteriet

Disse er ikke de mest kontroversielle eksempler. Først for nylig er vi f.eks. blevet klar over omfanget af akademikernes medskyld i forsøg på at retfærdiggøre tortur som et instrument i amerikansk udenrigspolitik. Men de tre, jeg har valgt ud, tjener formålet her. De er tæt forbundne, og selv i det tilfælde, at der var tale om de eneste eksempler, tegner de tilsammen et yderst dystert billede af perspektiverne for den akademiske frihed i dette land.

SELVPISKNING

1. Specialisering. Enhver, der sætter sig ind i de europæiske og amerikanske universiteters historie siden 1800-tallet, vil kunne genkende følgende scenarie. Kongevejen mod etablering af ethvert fag som selvstændig akademisk disciplin er, at man begynder at omtale det som en *videnskab*, uanset om det er sandt eller ej, hvorefter man udstyrer det med en jargon, der er forbeholdt de indviede. Så *lyder* det i hvert fald som videnskab i og med, at offentligheden først og fremmest opfatter videnskab som noget, der er kendetegnet ved at have sit helt eget og fuldstændig uigennemtrængelige sprog. Det klassiske eksempel herpå er medicin.

Specialisering tjener til at oprette en akademisk barriere, bag hvilken specialisten samt hans eller hendes kolleger kan gemme sig for ekstern kritik. Eller endnu bedre: specialisering *umuliggør* akademisk kritik, eftersom ingen på den anden side af barrieren behersker sproget til at formulere kritikken. Det er selve eksistensberettigelsen for universitetsverdenens anden hellige ko: disciplinens pensum. Kravet til ethvert pensum med respekt for sig selv er nemlig, at det skal formuleres ved hjælp af en terminologi, som kun disciplinens egne praktiserende kan forventes at have mulighed for at forstå.

Forskeren

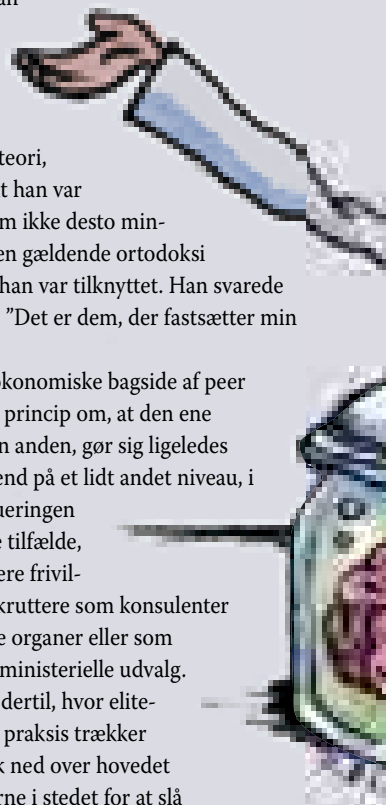
Universitetsfolket har selv medskyld i

Vi har at gøre med en form for akademisk protektionisme, som overtrumfer forskningsfriheden i alle henseender. Man etablerer lynhurtigt en ortodoksi inden for den enkelte disciplin. Hvorfor? Fordi, som Thomas Kuhn påpegede for snart 50 år siden, de fleste akademikere er som får. Det er efter min mening, hvad Kuhn egentlig ville sige, da han introducerede begreberne akademisk 'paradigme' og 'normalvidenskab'. De fleste forskere har brug for en ortodoksi at holde sig til, da de ikke er i besiddelse af den intellektuelle originalitet, der skal til, for at kunne tænke uden for rammerne.

2. Peer review. Fagfællebedømmelsens rolle er at foregribe indvendingen, at forskning inden for den enkelte disciplin ikke er underlagt akademisk kontrol. Sikkerhedsforanstaltningen går ud på at sikre, at alle er på samme side. Man kritiserer ikke sine fagfæller, hvis de til gengæld har mulighed for tilsvarende at kritisere dig. Men det handler ikke udelukkende om frygt for kritik. Jeg spurgte engang en anset europæisk forsker, der arbejdede på et amerikansk universitet, hvorfor han

aldrig havde publiceret noget, der var kritisk over for en bestemt teori, som jeg vidst, at han var uenig i, men som ikke desto mindre udgjorde den gældende ortodoksi på det institut, han var tilknyttet. Han svarede kort og direkte: "Det er dem, der fastsætter min løn hvert år".

Det er den økonomiske bagside af peer review. Samme princip om, at den ene hånd vasker den anden, gør sig ligeledes gældende, om end på et lidt andet niveau, i forskningsevalueringen og i samtlige de tilfælde, hvor akademikere frivilligt lader sig rekruttere som konsulenter for ministerielle organer eller som medlemmer af ministerielle udvalg. Vi er altså nået dertil, hvor elite-medarbejdere i praksis trækker regeringspolitik ned over hovedet på universiteterne i stedet for at slå et slag for akademiske værdier over for politisk pres.

ns hykleriske deltagelse

den løbende udhuling af den akademiske frihed i England, påpeger Roy Harris

3. **Bevillinger.** Hvad er grunden til denne tvivlsomme adfærd? Svaret er *penge*. Det er ikke kun det, at nogle forskningsprojekter kræver økonomiske indskud i en størrelsesorden, der ligger ud over, hvad den enkelte institution har råd til. Det er også fordi, at den akademiske institution er blevet omskolet til at tænke ligesom en erhvervsvirksomhed, og individuelle akademiske karrierer skabes ud fra evnen til at tiltrække eksterne midler i stort omfang, uanset forskningens intellektuelle kvalitet. Det kan altså ikke undre nogen, at den akademiske frihed under de omstændigheder ikke har en chance.

Risici ved at gøre forskningen afhængig af støtte fra staten og erhvervslivet er naturligvis før blevet påpeget af fremtrædende forskere.

Popper og Feyerabend er to af de navne, der umiddelbart melder sig.

Sidste år udgav nobelpristageren Robert Laughlin en bog med titlen *The Crime of Reason*, hvori han fremlægger dokumentation for, at forskning i stigende grad bliver forbudt. På grund af restriktiv lov-

givning og patentrettigheder udtaget af internationale kon-

cerner, er forskningen inden

for et alarmerende antal områder blevet ulovlig, og den enkelte forsker, der måtte vove sig derud, sidestillet med en kriminel. Men Laughlin undlader at påpege, hvordan sådanne restriktioner er indført med støtte (aktiv eller passiv) fra forskere inden for de pågældende områder. Disse forskere er skyldige i, hvad Laughlin kalder *kriminaliseringen af*

viden. Selv gør Laughlin opmærksom på de fleste forskeres påfaldende laden-stå-til holdning over for kriminaliseringen af andres forskningsarbejde. Faktum er, at *homo academicus* i stigende grad fremstår som en usympatisk art, hvis hovedformål i livet ikke er at fremme den frie forskning, men snarere myopisk at forfølge egne muligheder for at komme frem.

Jeg siger ikke noget om de forskere, der åbenlyst sælger ud for egen vindings skyld og udlodder deres viden til højstbydende. De fleste

af verdens nuværende onder, fra våbenhandel til den systematiske ødelæggelse af naturen, er afhængige af teknologier, som ikke eksisterede uden et aktivt samarbejde med de højt uddannede akademikere.

Har jeg ret, er problemet vedrørende forskningsfrihed et problem, der er skabt i kraft af, at professionen – til trods for, at den enkelte forsker ønsker friheden til at bedrive egen forskning – er struktureret sådan, at den frihed er udelukket. Og de fleste forskere foretrækker, at det bliver ved med at være sådan, eftersom der tilsyneladende er flere fordele end ulemper. Med andre ord ligger der en indbygget selvmodsigelse i, på den ene side, idealet om forskningsfrihed og, på den anden, de professionelle interesser, der gør sig gældende hos dem, der angiveligt søger den frihed.

Så næste gang du overvejer at beklage endnu et eksempel på forskningsfrihedens underminering, bør du stoppe op og spørge dig selv om forskningsfrihed virkelig er det, dine kolleger vil have – og i det tilfælde, at de fik den, om de overhovedet ville ane, hvad de skulle stille op med den.

Men jeg vil gerne slutte mere positivt. Som jeg ser på det, er der ingen frihed uden ansvar. Jeg mener, at den akademiske frihed er væsentlig. Men hvis vi skal kunne overbevise menigmand, er vi nødt til at melde klart ud, hvilke offentlige forpligtelser, vi anser den akademiske frihed for at indebære. Medmindre vi betragter sammenhængen mellem frihed og ansvar som en prioritet og er parate til at debattere emnet, kan vi ikke tillade os at klage i det tilfælde, at verden i øvrigt holder på, at vi ikke selv har fattet, hvad akademisk frihed går ud på.

Kilde: Oxford Magazine 291

Roy Harris er prof.emeritus på Oxford Universitet og kendt som en kontroversiel debattør.

Oversættelse: Martin Aitken

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Danske singles svarer på hvilket slags erhverv de foretrækker partneren har:

	MÆND	KVINDER
Læge	25%	23%
Kreativt erhverv (kunstner, forfatter, musiker, skuespiller, m.m.)	23%	20%
Arkitekt	14%	22%
Ingeniør	17%	22%
Akademiker / Forsker	23%	20%
Socialarbejder / Lærer	30%	19%
Jurist/Advokat/Dommer	11%	12%
Marketing / Reklame/ PR	12%	13%
Journalist	9%	11%
Managementkonsulent	2%	7%
Bank / Finansverden	28%	18%
Håndværker	9%	33%
Sælger	5%	4%
Hjemmegående	10%	1%
Politimand	9%	21%
Pilot	3%	6%
Bonde / Landbruger	7%	4%
Mekaniker	2%	6%

Kilde: PARSHIP.dk Online undersøgelse 2009, basis 282 singles

www.PARSHIP.dk

XXXX

Forskere er for lækre!

Det kommer næppe som en overraskelse for FORSKERforums læsere, men nu dokumenteres det: Forskere er blandt de mest attraktive sex-objekter på det danske arbejdsmarked

En spørgeskema-undersøgelse foretaget af **matchmaking-bureauet Parship** viser, at forskere er en af de mest attraktive erhvervsgrupper, når danske mænd og kvinder skal vælge partner. Deltagerne, som alle er singler, bliver spurgt, hvilket erhverv, de helst vil have, deres kommende partner har. Der var 18 erhvervs-kategorier at vælge imellem, og hos både mænd og kvinder lægger kategorien akademiker/forsker sig i den bedste tredjedel.

På listen lægger forskere således klar afstand til populære og vellønnede jobtyper som pilot, journalist og managementkonsulent.

Søger status, ressourcer og tryghed?

Gert Martin Hald, psykolog tilknyttet KU og Sexologisk Klinik Rigshospitalet, er ikke

overrasket over, at han selv og hans forskerkolleger er populære på singlemarkedet:

"Empirien omkring det her er næsten konsistent: kvinder vælger det, der signalerer høj status, ressourcer og evner til at beskytte dem. Og da akademikere har stadig mere indflydelse og status i samfundet, ligger de højt på listen".

I forskningen arbejdes der med to forklaringer. Den ene er, at ens partner-smag er produkt af de sociale roller, man opdrages og påvirkes til gennem opvækst og samfund. Men psykologen hælder selv mere mod den evolutionære forklaring:

"Kvinden søger den bedste jæger – den med højest indkomst i gruppen. Ser man på de vigtigste faktorer, så ligger uddannelse og intelligens i top fem i rigtig mange kulturer. Så det er

gode gamle Darwin igen", siger Hald, og nævner også, at højtuddannede kvinder udgør den største singlegruppe. Muligvis fordi kvinder har en tendens til at søge opad i det sociale hierarki.

Derimod er det ifølge Gert Martin Hald knap så kompliceret, når mænd skal vælge partnere:

"Spørger man kvinder på dates, hvilken mand, de vil vælge, så vil kvinderne have de statusmæssigt bedste 25 procent del af den mandlige befolkning. Spørger man mændene, siger de: det er lige meget..."

lah